

Norges fotballforbunds standardkontrakt for profesjonelle spillere - I et kontraktsrettslig og arbeidsrettslig perspektiv.

179196

Belinda T. Ingebrigtsen

Antall ord: 13410

1. Innledning	3
1.1 Fotballen i utvikling	3

1.1.1	Fra det idealistiske til det kommersielle.....	3
1.1.2	Standardkontrakten – Som en regulering av overgangsmarkedet.....	4
1.1.3	Standardkontrakten – Som en arbeidsavtale	4
1.2	Problemstillingen	4
1.3	Kort oversikt over oppgavens rettskilder	4
1.4	Oppgavens oppbygning, avgrensning og definisjoner.	6
1.4.1	Oppgavens oppbygning.....	6
1.4.2	Oppgavens avgrensning	6
1.4.3	Oppgavens definisjoner.....	7
2.	De ulike aktørene og deres kompetanse	7
2.1	NFF og de øvrige idrettsforbund	7
2.2	Nærmere om NFF og foreningsrett	8
2.2.1	NFF.....	8
2.2.2	Foreningsrett.....	8
3.	Domstolens kompetanse.....	9
4.	Den kontraktsrettslige delen.....	12
4.1	NFFs standardkontrakt for profesjonelle spillere.....	12
4.1.1	Overgangssystemet.....	12
4.1.2	Generelt om standardkontrakten	12
4.1.3	”Sign off-fee”-regelen	12
4.1.4	Frigjøringsklausuler	13
5.	Domstolens kontraktsrettslige vurdering	13
5.1	Problemstilling	13
5.2	Foreningsfrihet og avtalefrihet	13
5.3	Avtaleloven § 36	14
5.4	Urimelighetsvurderingen.....	16
5.4.1	Vurderingstemaet og terskelen for urimelighet.....	16
5.4.2	Binder avtalefrihet generelt	17
5.4.3	Agreed documents	17
5.4.4	Partsforholdet	18
5.4.5	Den konkrete urimelighet.....	19
6.	Den arbeidsrettslige delen	23
6.1	Generelt om kontraktsrett og arbeidsrett	23
6.2	Klubbens oppsigelsesadgang.....	23
6.3	Spillerens oppsigelsesadgang under kontrakt	24
6.3.1.	Etter standardkontrakten	24
6.3.2	Etter overgangsreglementet.....	24
7.	Domstolens arbeidsrettslige vurdering	26
7.1.	Alminnelig oppsigelsesadgang som utgangspunkt	26
7.2	Midlertidig ansatte.....	27
7.3	Åremål	28
7.4	Analogi	28
7.4.1	Likhets hensynet.....	28
7.4.2	Analogi – Rimelighetsvurdering	29
7.5	Fotballspilleren rettigheter når kontrakten opphører.....	31
7.5.1	Fri bevegelse	31
7.5.2	Overenskomsten og Overgangsreglementet.....	32
7.5.3	”Fri overgang”	33
8.	Standardkontraktens fremtid i norsk fotball.....	34
9.	Litteraturliste	35

Bøker:	35
Artikler:	35
Lover:	35
Forarbeider:	35
Dommer/Kjennelser:	36
Interne regel verk	36

1. Innledning

1.1 Fotballen i utvikling

1.1.1 Fra det idealistiske til det kommersielle

Fotball er en utbredt idrett i Norge og er en del av det norske samfunnet på flere måter. Idretten er viktig i et helsemessig og et økonomisk aspekt. Det kulturelle aspektet er derimot det mest fremtredende. Gjennom statistiske analysemetoder er Norge utnevnt til Europas største fotballnasjon¹. Dette er basert på tre variabler; Hvor mange som spiller, hvor mange som ser kamper på stadion og hvor mange som ser kampene på tv. men det er også.

Juridisk sett har i midlertidig fotballens verden vært et område adskilt fra samfunnet. Lovgiver har stått mye på sidelinjen og gitt idrettsorganisasjonene stor frihet til å drive sin virksomhet. Det har virket hensiktsmessig for alle partene at idretten løste sine rettslige konflikter internt og med sitt eget regelverk.

På 90-tallet opplevde man store endringer i norsk fotball. Blant fotballekspertene blir 90-tallet kalt den store gullalderen. Norge fikk sportlig suksess både i klubbammenheng og på landslaget². Publisiteten og interessen rundt fotballen ble større. Antallet tilskuere på stadion økte, og ble det inngått lukrative avtaler om tv-rettigheter. Sponsorene fulgte naturlig nok etter tilskuerne. Samtidig ble det solgt flere norske spillere til utlandet.

Disse faktorene førte til en utvikling mot kommersialisering og profesjonalisering innenfor norsk fotball. Isolert sett er dette en positiv utvikling. Den førte derimot også med seg inflasjon i overgangssummer og flere konkurser. I juni 2010 gikk blant annet fotballklubben Lyn konkurs, og det er flere klubber som sliter med økonomien³. Problemet er så alvorlig at NFF har pålagt flere klubber en handlingsplan, og avvik fra planen vil kunne føre til sanksjoner fra forbundet⁴.

---

¹ <http://www.nrksport.no/fotball/1.6769084>

² <http://www.norskfotballmuseum.no/fotballhistorie.htm>

³ Aftenposten.no 30.06.2010

⁴ Dagsavisen.no 08. 11. 2010

Klubbene økonomiske problemer kan ha sammenheng med inflasjonen i overgangssommer. I 2009 kom den rekordstore overgangssummen for Cristiano Ronaldo til over 800 millioner⁵. Den store betalingsvilligheten hos utenlandske klubber påvirker også norske klubber. Hvis norske klubber skal holde et internasjonalt nivå må de tiltrekke seg talentene, og dette skjer etter dagens system gjennom lønningsnivået.

1.1.2 Standardkontrakten – Som en regulering av overgangsmarkedet

Inflasjonen og konkursene illustrerer de problemer som eksisterer under dagens overgangsmarked. Dette er et marked som reguleres i NFFs overgangsreglement, og partene bindes til dette gjennom standardkontrakten. Opprinnelig opprettet NFF et overgangssystem for å holde kontrollen på antall overganger.

Det er flere aktører som begynner å stille seg kritisk til de reglene som klubbene og spillerne pålegges. I praksis ser man tendenser til at klubbene velger å fravike de regler som gjelder og heller inngår avtaler i det skjulte. Det er mulig at rettssystemet har stått på sidelinjen for lenge, og at det nå er på tide at lovgiver og domstolen griper inn. Under oppgavens kontraktsrettslige del skal jeg forsøke å klarlegge muligheten og nødvendigheten for et slik inngrep i NFFs virksomhet.

1.1.3 Standardkontrakten – Som en arbeidsavtale

Fotballspilleren befant seg mitt i kjernen av den utviklingen som oppsto på 90-tallet. Idretten var knapt akseptert som et yrke og spilleren hadde ikke arbeidsavtaler slik som det øvrige arbeidslivet. Etter hvert involverte overgangene større pengesummer og presset til å prestere økte i takt. Fotballspilleren fikk etter hvert et behov for å verne sine rettigheter. Standardkontrakten er ment å regulere de rettigheter og plikter som foreligger i arbeidsforholdet mellom partene.

I senere tider er standardkontrakten blitt kritisert. Både i forhold til dens materielle innhold og i forhold til hvordan det pålegges partene. Under oppgavens arbeidsrettslige del skal jeg prøve kontrakten opp mot de arbeidsrettslige reglene.

1.2 Problemstillingen

Vil den nasjonale domstolen avskjære NFFs bruk av standardkontrakten ved norske fotballoverganger for profesjonelle spillere?

1.3 Kort oversikt over oppgavens rettskilder

Fotballspillerne og klubbene må i utgangspunktet følge det interne regelverket til NFF. Partene er også bundet av den alminnelige lovgivningen. På dette grunnlaget kan man si at det foreligger en slags rettspluralisme. Det er to regelverk som regulerer det samme området.

Lov har stor demokratiske legitimitet og er dermed det formelle utgangspunktet i enhver rettsanvendelse. Relevante lover vil i dette tilfellet være avtaleloven, arbeidsmiljøloven, og Kong Christian Den Femtes Norske Lov. I forhold til det norske overgangsmarkedet gir

---

⁵ Aftenposten.no 11.06.2009: Overgangen gikk mellom Manchester United og Real Madrid.

derimot lovgivningen lite veiledning i forhold til de konkrete problemstillingene som oppstår. Andre rettskilder kan dermed tillegges større vekt.

NFF har et *internt lovverk* som regulerer organisasjonens administrasjon. Lovverket har fått tittelen "Loven", men jeg velger å anvende betegnelsen NFF-loven ved senere henvisninger.⁶ Videre har NFF et eget overgangsreglement som inneholder egne bestemmelser for norske overganger⁷. Begge regelverkene har sin legitimitet i foreningsretten og den privates autonomi. De har dermed rettskildemessig vekt på lik linje med avtaler. NIF, FIFA, og UEFAs reglement er også relevante rettskilder. Legitimiteten for reglementene har grunnlag i NFF sitt medlemskap i de aktuelle forbundene. Dette forklares nærmere under punkt..

Standardkontrakten er naturlig nok en sentral i vurderingen. Det er denne som gir legitimitet til de regelverkene som pålegges partene.

I teorien uenighet om hvorvidt avtaler i det hele skal anses som en rettskilde. Avtalen har sitt rettskildemessige grunnlag i den privates personlige autonomi og prinsippet om avtalefrihet. Teoretikerne skiller i midlertidig mellom ordinære avtaler og standardkontrakter eller tariffavtaler. Nygaard uttaler blant annet at "Det er en vanlig oppfatning at ein standardavtale kan reknast som en rettskjeldefaktor"⁸. I motsetning til vanlige avtaler er standardavtaler av en mer generell karakter, og Nils Nygaard trekker linjer mot deklarasjonslov. Forskjellen er i kompetansen til det organet som har utarbeidet reglene, og at partene må skrive under avtalen. Standardkontrakten må kunne anvendes som en rettskilde.

Det er lite *nasjonal praksis* på området. Det finnes enkelte dommer som berøre doping og yrkesskadeerstatning. NFF har en egen voldgiftsdomstol, men avgjørelsene er ikke publisert og bidrar dermed lite til å fastslå gjeldende rett.

Internasjonal praksis er sentralt i denne oppgaven. EF-domstolen har truffet avgjørelser som i stor grad påvirket idrettsjussen⁹. Avgjørelsene får rettskildemessig relevans gjennom EØS-avtalen.

Teorien på idrettsjussens område er relativt mangelfull. Det må her skilles mellom den spesielle og generelle teorien. Den spesielle teorien vurderer konkrete problemstillinger som oppstår innenfor idrettsjussen. Her finner man blant bøker av teoretikere som Gunnar-Martin Kjenner og Kenneth Leren. Generell teori omhandler temaer som berører flere fagområder. Den generelle teorien viser derimot sjeldent til idrettsjussens problemstillinger.

Man befinner seg på et område med svært lite lovgivning og praksis. Dette gir større rom til å legge vekt på reelle hensyn og alminnelige rettslige prinsipper. Teorien på området er mangelfullt, og det gjør det blant annet vanskelig å fastslå hva som er den alminnelige rettsoppfatninger. Dette gir også en indikasjon på at idrettens område er gjenstand for liten kontroll og at de aktuelle problemstillingene er lite gjennomtenkt.

Gjennom denne korte fremstillingen blir det klart at idrettsjussen skiller seg rettskildemessig ut fra andre ordinære rettsområder. Det meste er selvregulert av organisasjonene. Dette

---

⁶ http://www.fotball.no/nff/Regler_og_retningslinjer/Reglementene-listeform/Loven/

⁷ http://www.fotball.no/nff/Regler_og_retningslinjer/Reglementene-listeform/NFFs-overgangsreglement/

⁸ Nils Nygaard: Rettsgrunnlag og standpunkt 2. utgave s. 357.

⁹ Bosman-dommen

svekker den demokratiske legitimiteten. På den andre siden kan selvregulering øke forutberegneligheten for de private partene. Det er ofte de involverte parter som er nærmest til å vurdere den mest hensiktsmessige løsningen. Det meste av det interne regelverket er dessuten grundig innarbeidet praksis.

1.4 Oppgavens oppbygning, avgrensning og definisjoner.

1.4.1 Oppgavens oppbygning

Første del av oppgaven er en oversikt over de ulike aktørene og deres kompetanse i forhold til hverandre. Deretter følger en vurdering av domstolens kompetanse i forhold til de problemstillinger som oppgaven tar sikte på.

Videre har jeg i midlertidig valgt å dele oppgaven inn i to deler. En kontraktsrettslig del og en arbeidsrettslig del. Dette for å gjøre oppgaven mer oversiktelig.

Under den kontraktsrettslige delen skal jeg først presentere de mest sentrale forbud som NFF har pålagt sine medlemmer. Deretter vil jeg vurdere hvorvidt domstolen ville ha lempet standardkontrakten etter avtaleloven § 36.

Under den arbeidsrettslige delen vil jeg se nærmere på fotballspillerens oppsigelsesadgang under en løpende kontrakt. Dette vurderes opp mot arbeidsmiljølovens regler. Deretter vil jeg se på fotballspillerens rettigheter etter at kontrakten er utløpt.

Helt til slutt i oppgaven gir jeg en kort drøftelse av standardkontraktens fremtid innenfor norsk fotball.

1.4.2 Oppgavens avgrensning

Oppgaven tar sikte på de tilfeller hvor en profesjonell fotballspiller går fra en norsk klubb til en ny norsk klubb¹⁰. Dette avgrenser blant annet mot internasjonalt salg av spillere¹¹. Det avgrenser også mot amatører innenfor norsk fotball¹². Jeg vil heller ikke vurdere de problemene som oppstår ved utlån av spillere¹³.

Det er ikke de prosessuelle reglene ved det norske overgangssystemet som skal behandles i denne oppgaven, men de materielle. De prosessuelle reglene kan derimot illustrere svakheter ved de materielle reglene.

---

¹⁰

¹¹ Ved overganger fra norske klubber til utlandske klubber anvendes de samme reglene, jf.. Overganger fra utenlandsk klubb til norske klubber reguleres derimot av UEFA eller FIFAs overgangsregler, jf..

¹² Forskjellen mellom amatører og profesjonelle; NFFs overgangsreglement kap. 4 § 12-1 inneholder definisjonen av spiller med status som profesjonell. Kort sagt må man være over 15 år og få utbetalt lønn utover grunnleggende godtgjørelse.

¹³ Kari Bergeius Andersen og Trond Stang 1999: Omgåelse av lovforpliktelser ved alternative kontraktsformer i tjenesteforhold s. 5; Viser blant annet til at Arbeidsdirektoratet ikke har mottatt en eneste søknad etter Sysselsettingslovens regler om tillatelse til innleie av fotballspillere.

1.4.3 Oppgavens definisjoner

I teorien ser man eksempler på at uttrykkene ”avtale” og ”kontrakter” brukes som samme betegnelse i ulike situasjoner. Videre i denne oppgaven vil jeg anvende uttrykket ”avtale” som en generell betegnelse på den bindingen som foreligger mellom to parter i et avtaleforhold. Uttrykket ”kontrakter” vil jeg anvende for å betegne det skriftelige papiret som bekrefter denne bindingen.

Standardkontrakter beskrives i teorien som ”..på forhånd utarbeidede vilkår som brukes i et stort antall avtaler”.¹⁴ I teorien anvendes også uttrykket standardvilkår. Et vilkår inngår i en kontrakt og det blir uriktig å anvende denne betegnelsen på den helhetlige kontrakten. I den videre fremstillingen vil jeg anvende betegnelsen ”standardkontrakt”.

2. De ulike aktørene og deres kompetanse

2.1 NFF og de øvrige idrettsforbund

Alle forbundene er en del av en hierarkisk system, hvor det enkelte i utgangspunktet er selvstendig og står som et eget rettssubjekt. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (heretter NIF) er en fellesorganisasjon for norske idrettsorganisasjoner¹⁵. Norges fotballforbund (heretter NFF) er et særforbund under NIF.

NIF er overordnet NFF. Det følger av NIF-loven § 6-5 at ”Særforbund skal ha lover som er i samsvar med NIFs lov og lovnorm vedtatt av Idrettsstyret”¹⁶. Forutsetningsvis gir dette grunnlag for en delegasjon av lovgiverkompetansen til NFF gjennom sitt eget lovverk. På denne måten kan NFF regulere sine bestemmelser internt.

Union des associations européennes de football (heretter UEFA) er det europeiske fotballforbundet. Det er et av flere kontinentale fotballforbund. Fédération Internationale de Football Association (heretter FIFA) det internasjonale fotballforbundet og UEFA er medlem av dette. NFF er medlem av både UEFA og FIFA¹⁷.

Det følger av UEFAs statutter XII art. 59; (Min oversettelse) at ”Hvert medlemsforbund skal inkludere en klausul i sitt regelverk som fastslår at dets liga, klubber, spillere og ansatte skal respektere UEFAs statutter, reguleringer og avgjørelser av UEFA, og anerkjenne domstolens (CAS) jurisdiksjon, slik det følger av statuttene”¹⁸. Gjennom sitt medlemskap med UEFA frasir NFF sin lovgivningskompetanse. Denne er derimot i stor grad delegert tilbake til NFF.

FIFA er det internasjonale forbundet og er på den måten overordnet UEFA. Det følger av FIFAs statutter art. 10 a) (Min oversettelse) at ”FIFAs statutter skal inkluderes i medlemssøknaden og skal blant annet stille følgende krav; Alltid være i samsvar med

---

¹⁴ Johan Giertsen: Avtaler s. 72.

¹⁵ Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komités lov (Heretter NIF-loven) § 1-1.

¹⁶ NIF-loven § 6-5.

¹⁷ NFF-loven kap. 1 art. 1-1 (3)

¹⁸ www.uefa.com/newsfiles/19081.pdf

statuttene, reguleringer og avgjørelser av FIFA og dets konføderasjon”¹⁹. FIFA delegerer også i sin myndighet i stor grad til de kontinentale forbundene²⁰.

2.2 Nærmere om NFF og foreningsrett

2.2.1 NFF

Norgesfotballforbund er en privat idrettsorganisasjon. Loven har en egen formålsbestemmelse. I følge denne skal ”NFF organisere, utbre og lede fotballen i Norge, og representere norsk fotball internasjonalt”²¹. Norske fotballklubber kan søke medlemskap i NFF²². Forbundet organiserer i midlertidig ligaene for den profesjonelle fotballen i Norge, og det er dermed ikke et realistisk alternativ for klubbene å ikke være medlem av forbundet.

Videre følger det av NFFs overgangsreglement kap. 1 art. 1-1 at en ”spiller som skal delta i seriespill, cup eller turnering arrangert av forbund, krets eller klubb som er medlem av NFF, må være medlem av klubben og være registrert i krets/forbund”.

Klubbene og fotballspilleren forplikter seg til å ”overholde NIFs, NFFs, UEFAs og FIFAs lover, reglementer og bestemmelser, samt å etterleve beslutninger fattet med hjemmel i disse av de nevnte organisasjoners organer eller av CAS”²³.

Forbundets øverste organ er forbundstinget, jf. NFF-loven kap. 1 art. 1-2 at. Forbundstinget består av lederne i den enkelte fotballkrets eller varamedlemmer for disse, og representanter for klubbene²⁴. Forbundstinget ”vedtar lover og reglementer for forbundets virksomhet, og kan instruere forbundsstyret og dets underliggende organer”²⁵.

Forbundet har et eget forbundsstyre. Dette blir valgt på forbundstinget, og dets oppgaver er blant annet er å ”oppnevne komiteer og utvalg etter behov, samt utarbeide instruks for disse”²⁶. En av disse komiteene er forbundets egen lovkomité. Denne blir valgt på forbundstinget²⁷. Lovkomiteen har derimot kun rådgivende kompetanse og det er vanskelig å si hvorvidt den har noen konkret innflytelse på lovens innhold²⁸.

Forbundet har også en egen voldgiftsdomstol. Den skal i utgangspunktet behandle forbundets interne tvister²⁹.

2.2.2 Foreningsrett

I teorien fremstilles en egen foreningsrett, og det synspunkt at foreninger dermed er underlagt egne prinsipper. Foreningsfrihet er et slikt prinsipp. En forutsetning for at foreningene skal

---

¹⁹ <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/statutes.html>

²⁰ FIFA statuttene art. 20 nr 4. ”The Executive Committee may delegate other duties or powers to the Confederations”.

²¹ NFF-loven kap. 1 art. 1-1.

²² NFF-loven kap. 8 art. 8-1 (1)

²³ NFF-loven kap. 8 art. 8-3 (1)

²⁴ NFF-loven kap. 3 art. 3-3

²⁵ NFF-loven kap. 3 art. 3-1.

²⁶ NFF-loven kap. 4 art. 4-3 f)

²⁷ NFF-loven kap. 6 art. 6-2 (1)

²⁸ NFF-loven kap. 6 art. 6-2 (2) og (3)

²⁹ NFF-loven kap. 13 art. 13-1 (1)

kunne være uavhengig av staten, er ”at det foreligger fri adgang til å danne foreninger og til å slutte seg til disse³⁰”. Dette anses som et grunnleggende prinsipp, men er derimot ikke lovfestet i lov.

Det følger i midlertidig av den Europeiske menneskerettskonvensjon (heretter EMK) kap. 1 art. 11 at ”Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others..”. Denne bestemmelsen er gjort til norsk lov gjennom Menneskerettighetsloven § 2. Denne bestemmelsen gir retten til å drive slik virksomhet uten innblanding fra staten.

Foreningsretten gjelder for foreninger og dens virksomhet. Det er derfor nødvendig med en nærmere redegjørelse av begrepet ”forening”. I teorien tar man utgangspunkt i en sammenslutning. En sammenslutning foreligger når ”flere personer eller andre rettssubjekter utøver en virksomhet rettet mot et felles mål”³¹. NFF kan helt klart kalles en sammenslutning.

En sammenslutning kan enten representere en forening eller selskap. Det er ingen konkret definisjon av foreningsbegrepet. I forarbeidene uttales det derimot at ”Dersom det ikke gjelder plikt til å betale kontingent, og det heller ikke er vedtatt vedtekter eller etablert styrende organer, trekker det definitivt i retning av at man ikke har med et foreningsforhold å gjøre”³². NFF oppfyller alle de nevnte momentene.

Geir Woxholth viser til et negativt krav som skiller selskap fra en forening. Medlemmene av en forening kan ikke beslutte å likvidere sammenslutningen og dele nettoformuen³³. Det er ikke mulig etter forbundets vedtekter. NFF må helt klart anses som en forening.

Klubbene er også å anse som foreninger etter denne definisjonen. Her forekommer dermed det tilfellet at flere foreninger er medlem av en forening. Forbund er ofte betegnelsen brukt om slike hovedforeninger³⁴.

3. Domstolens kompetanse

Det må presiseres at det her ikke er snakk om den materielle, men den prosessuelle kompetansen. Spørsmålet er dermed om den nasjonale domstolen kan avsi en bindende avgjørelse i en sak mellom spiller og klubb.

Da Kenneth Leren ga ut sin lærebok i 2003 hadde FIFA en egen bestemmelse som nærmest oppfordret partene til å også anvende de nasjonale domstolene. I dag følger det derimot av FIFAs statutter art. 64 nr. at (Min oversettelse) ”Forbundet skal inkludere en klausul i deres statutter eller reglementer, som fastslår at det er rettsstridig å ta tvister i forbundet.. til en nasjonal domstol, med mindre FIFAs statutter eller nasjonale lovgivning krever behandling ved en nasjonal domstol”.

---

³⁰ Geir Woxholth: Foreningsrett – med samvirkeloven 3. utgave (2008) s. 45

³¹ Geir Woxholth: Foreningsrett – med samvirkeloven 3. utgave (2008) s. 51

³² NOU 2006: 15 (Frivilleghetsregister) s. 31.

³³ Geir Woxholth: Foreningsrett – med samvirkeloven 3. utgave (2008) s. 56

³⁴ Geir Woxholth: Foreningsrett – med samvirkeloven 3. utgave (2008) s. 563

NFF-Loven er dermed i større grad i samsvar med FIFAs statutter. Det følger av NFF-loven kap. 13 art. 13-1 at ”alle tvister innen organisasjonen skal så langt det er mulig løses med endelig virkning innen organisasjonene”. Partene har dermed på forhånd avtalt at en tvist skal løses for organisasjonens egen voldgiftsdomstol. Voldgiftsdomstolens kompetanse har grunnlag i den private autonomi og foreningsretten. Den private parten godtar å være medlem, og organisasjonen skal dermed kunne utnytte sin styringsrett.

Domstolene har dermed i utgangspunktet kun kompetanse til å treffe avgjørelse i tvister som hører under voldgift når det følger av voldgiftsloven³⁵. Tvistelovens regler er kun supplerende³⁶. Det følger av Voldgiftsloven § 10 at ”Partene kan avtale voldgift for tvister som er oppstått, og for alle eller særlige tvister som kan oppstå i et bestemt rettsforhold” Spørsmålet blir hvorvidt det her er avtalt lovlig voldgift.

I standardkontraktens Vedlegg 1 er det en egen bestemmelse vedrørende voldgift i forhold til overgangsbestemmelsene. ”Tvister om opphør etter punkt D ovenfor, skal bringes inn for Fotballens Voldgiftsordning”. Denne bestemmelsen gir grunnlag for anse voldgift som avtalt. Bestemmelsen er derimot avgrenset i forhold til opphør i henhold til overgangsbestemmelsene, og kan dermed kun gi voldgiftsdomstolen kompetanse i forhold til de problemstillinger som oppstår på dette området

I forhold til de øvrige problemstillingene er det ikke inntatt en slik klausul i standardkontrakten. I de tilfellene vil det kun være den generelle bestemmelsen i NFF-loven som er grunnlag for en avtale. Det vises til dette regelverket i standardkontrakten som regulerer forholdet mellom partene. Indirekte kan man si at det foreligger en avtale.

Etter den gamle Tvistemålsloven § 452 (2) forelå det et krav om skriftlig avtale. Leren viser til denne, og bruker det som et argument for at det må noe mer til enn en generell bestemmelse i forbundets reglementer³⁷. Etter den nye Tvisteloven og Voldgiftsloven er det derimot ikke et skriftlighetskrav. Det kan tale for at man i større grad godtar generelle avtaler om voldgift.

Oslo tingrett avviste 2005 en avtaletvist på det grunnlag at den skulle løses gjennom NFFs voldgiftsordning³⁸. Saken gjaldt hvorvidt det forelå en arbeidsavtale mellom FC Lyn og en fotballspiller. Førstvoterende uttaler at ”Retten legger ved dette til grunn at en spiller for en registrert norsk fotballklubb automatisk omfattes av disse internreglene”³⁹. Domstolen problematiserer ikke hvorvidt det foreligger en avtale om voldgift, og det taler for at man godtar slike generelle avtaler. En bestemmelse inntatt i forbundets egne reglementer må anses som tilstrekkelig.

Det må her sis å foreligge avtale om voldgift, og domstolene har dermed i utgangspunktet ikke kompetanse til å behandle saken.

På den andre siden er dette i utgangspunktet en arbeidsavtale. I forarbeidene til arbeidsmiljøloven viser departementet til at loven ikke kan fravikes ved avtale med mindre

---

³⁵ Voldgiftsloven (2004-05-14) § 6 (1).

³⁶ Voldgiftsloven § 6 (2).

³⁷ Kenneth André Leren: Fotballspillerens klubbskifte – Juridiske og sportslige implikasjoner. S. 171

³⁸ TOSLO-2005-170746.

³⁹ TOSLO-2005-170746: 3 avsnitt under rettens syn på saken.

dette er særskilt fastsatt⁴⁰, og uttaler videre at ”Dette innebærer at avtaler om voldgift av tvister i forbindelse med opphør av arbeidsforhold, ikke rettsgyldig kan inngås på forhånd”⁴¹. En begrensning i adgangen til å bringe saken sin inn for den nasjonale domstolen ville vesentlig svekke en arbeidstakers rettssikkerhet⁴².

Domstolen må dermed sis å ha kompetanse i forhold til de arbeidsrettslige spørsmål som oppgaven reiser. Dette gjelder derimot ikke domstolens kompetanse i forhold til den kontraktsrettslige vurderingen som oppgaven reiser, og det må dermed drøftes videre.

Internasjonale domstoler har ansett seg selv kompetent til å dømme i saker vedrørende fotballens overgangsregler. Jean-Marc Bosman spilte for RFC Liège. Kontrakten til Bosman gikk ut og han ønsket å spille for en ny klubb. Klubbene ble ikke enige om overgangssummen og RFC Liège nektet å gi slipp på Bosman. Bosman tok saken inn for EF-domstolen⁴³. EF-domstolen vurdere kun sin internrettslige kompetanse i forhold til nasjonale domstoler og ikke dens kompetanse i forhold til organisasjonens interne domstoler. I ettertid har i midlertidig EF-domstolens standpunkt blitt begrunnet med en stor iver til å fremlegge sitt synspunkt på de juridiske problemstillingene.⁴⁴ Det var et stort press i media rundt problemstillingene.

I 1983 kom det opp en sak for Jæren namsrett⁴⁵. En fotballspiller hadde signert en to års kontrakt for idrettslaget Bryne. Etter ett år ønsket spilleren å løse seg fra kontrakten, og mente at den i seg selv var urimelig og dermed ikke fortjente rettsordenens beskyttelse. Retten legger vekt på at en ”domstol må anses bedre skikket som konfliktløser”⁴⁶. Domstolen har helt klart en større kompetanse til å vurdere tvister på grunnlag av avtaleloven. Det taler dermed for å likevel avskjære voldgiftsdomstolens kompetanse.

Videre viser retten til at det dreier seg om en svært vid bestemmelse om selvdømme. Retten uttaler at ”dette taler imot å godta bestemmelsen, idet i det minste voldgiftsklausuler må referere seg til tvister utsprunget av et bestemt rettsforhold”⁴⁷. Voldgiftsklausulens formulering har endret seg siden denne dommen, men den gjelder fortsatt ”alle tvister innen organisasjonen”⁴⁸.

Tingretten kom til at NFFs bestemmelser ikke kunne gi grunnlag for avvisning av søksmålet. Det samme må gjelde for dette tilfellet.

Domstolen må sis å ha kompetanse til å vurdere de kontraktsrettslige og arbeidsrettslige spørsmål som oppgaven reiser.

---

⁴⁰ Departementet viser til arbeidsmiljøloven § 5. Etter 2005 følger denne regelen av arbeidsmiljøloven § 1-9.

⁴¹ Ot.prop.nr.50 (1993-1994) under punkt 15.4.1

⁴² Det kan presiseres at den nevnte dommen fra Oslo tingrett gjaldt hvorvidt det forelå en arbeidsavtale. Den kan dermed ikke sis å være motstridene i forhold til den regelen som fremsettes i forarbeidene.

⁴³ Bosman-dommen

⁴⁴ Kenneth Leren: Fotballspillerens klubbkifte – Juridiske og sportslige implikasjoner (2002) s. 117

⁴⁵ RG-1983-171

⁴⁶ RG-1983-171 s. 171

⁴⁷ RG-1983-171 s. 171

⁴⁸ NFF-loven kap. 13 art. 13-1

4. Den kontraktsrettslige delen

4.1 NFFs standardkontrakt for profesjonelle spillere⁴⁹

4.1.1 Overgangssystemet

Standardkontrakten binder partene til de reglene som følger av overgangsreglementet. For den videre vurderingen er det nødvendig med en kort fremstilling av hvordan overgangsmarkedet fungerer.

Overgangsreglementet § 15-2 lister opp forutsetningene for at en spiller kan melde overgang til en ny klubb. Overgang kan kreves når ”spillerens kontrakt med tidligere klubb er utløpt eller spilleren og nåværende klubb har inngått skriftlig avtale om å terminere gjeldende kontraktsforhold”. Hvorvidt kontrakten er utløpt er sjeldent problematisk.

Termineringsavtalen inngås mellom spiller og opprinnelig klubb. I praksis er avtalen derimot et resultat av forhandlingene mellom klubbene. En overgang er dermed avhengig av enighet mellom de aktuelle klubbene. Denne enigheten kommer til ved at den nye klubben betaler det overgangsvederlaget som den opprinnelige klubben krever.

Overganger kan kun skje når det såkalte overgangsvinduet er åpent. I den norske tippeligaen åpnes overgangsvinduet i en måned midt i sesongen, og i ca to måneder etter slutten av sesongen⁵⁰.

4.1.2 Generelt om standardkontrakten

Det følger av NFFs overgangsreglement kap. 1 art. 3-1 at ”Ved inngåelse av kontrakt mellom klubb og spiller, skal NFFs standardkontrakt for amatør eller profesjonell spiller, benyttes”. Det dermed påbudt å anvende forbundets standardkontrakt. På denne måten kan NFF til enhver tid binde partene til sitt overgangsreglement. Standardkontrakten viser til overgangsreglementet.

For å effektivisere denne regelen er det inntatt en erklæring til NFF i det siste vedlegget i standardkontrakten. Partene må erklære at det ikke foreligger andre avtaler som berører de forhold som er regulert i standardkontrakten, og at enhver senere avtale må også forelegges NFF for godkjenning. De avtaler som ikke følger NFFs overgangsreglement vil naturligvis ikke bli godkjent, og på denne måten kan NFF kontrollere overgangsmarkedet.

Partene kan dermed ikke avtale andre vilkår i individuelle kontrakter. Dette binder klubben og spillerens avtalefrihet. I de følgende punktene skal jeg kort presentere to av de mest sentrale forbud som følger av overgangsreglementet.

4.1.3 ”Sign off-fee”-regelen

---

⁴⁹http://www.fotball.no/Documents/PDF/2009/NFF/Kontrakter/Kontrakt_om_midlertidig_tilsetting_av_profesjonell_spiller.pdf

⁵⁰ NFFs overgangsreglement § 15-1 d)

Det følger av overgangsreglementet kap. 1 art. 3-1 bokstav d) at det ikke kan "inngås avtale som gir spilleren rett til andel av overgangsvederlag".

Overgangsvederlaget viser til den summen som den nye klubben betaler til den opprinnelige klubben. Det kan ikke avtales at spilleren skal tildeles en andel av denne summen. Spilleren skal altså ikke kunne kreve vederlag fra sin gamle klubb ved å frasi sin kontrakt. Dette er en motsetning til "sign on-fee". Hvor spilleren mottar et direkte sum fra den nye klubben. Det er viktig å skille disse to, ettersom det ikke er et forbud mot "sign on-fee" vilkår.

Opprinnelig var det ikke dette et forbud i Norge. Verken flertallet av utlandske forbund, UEFA eller FIFA har et slikt forbud.

4.1.4 Frigjøringsklausuler

Dette følger av NFF-loven kap. § 3-1 d) "Det.. ikke (kan) avtales begrensninger i klubbens frie forhandlingsrett ved fremtidig overgang til ny klubb". Dette er et forbud mot frigjøringsklausuler, som også blir kalt "tak" på kontrakten.

Klubben og spilleren vil for eksempel innta et vilkår om tak ved inngåelse av kontrakten. Vilkåret vil angi en bestemt sum. Den nye klubben kommer med et tilbud som er lik eller mer enn den avtalte summen. I slike tilfeller må den opprinnelige klubben uansett godta tilbudet, og selge spilleren til den nye klubben.

5. Domstolens kontraktsrettslige vurdering

5.1 Problemstilling

Under denne delen av oppgaven skal jeg først og fremst vurdere hvorvidt domstolen kan gripe inn NFFs virksomhet og lempe de forpliktelser som medlemmene innehar. I de store linjer vil det være en drøftelse av foreningsfriheten mot urimelige avtaler.

5.2 Foreningsfrihet og avtalefrihet

NFF er en forening og er dermed underlagt alminnelige foreningsrettslig prinsipper. Et av de mest sentrale er prinsippet om selvstyre. Private foreninger skal kunne styre seg selv gjennom instruksjons- og organisasjonsfrihet. Statsmakten skal ikke gripe inn, men respektere foreningenes uavhengighet.

De kan dermed i kraft av sin foreningsfrihet, pålegge seg og sine medlemmer et internt lovverk. Dette har også grunnlag i den privates autonomi og prinsippet om avtalefrihet. Både spilleren og klubben har inngått en avtale om medlemskap i forbundet. De er på den måten forpliktet til å følge forbundets regelverk. Til gjengjeld organiserer forbundet den norske fotballen som klubben og spilleren deltar i.

Det følger av NFFs overgangsreglement art. 3-1 a) at "Ved inngåelse av kontrakt mellom klubb og spiller, skal NFFs standardkontrakt for amatør eller profesjonell spiller, benyttes".

Standardkontrakten representerer en avtale mellom klubben og spilleren, og den må anvendes ved alle nasjonale overganger. Det foreligger dermed en avtale om å bruke standardavtalen.

Overgangsreglementet har sitt legitime grunnlag i avtalen og den privates autonomi. Hele forbundet er bygd opp gjennom et slikt konglomerat av avtaler⁵¹. Regelverket har dermed rettskildemessig vekt på linje med en avtale.

Det følger av Kong Christian Den Femtis Norske Lov (NL) 5 bok kap. 1 art. 1 at ”En hver er pliktig at efterkomme hvis hand med Mund, Haand og Segl lovet og indgaaet haver”. Denne bestemmelsen gir uttrykk for et grunnleggende retsprinsipp om at avtaler skal holdes, jf. ordlyden ”pliktig at efterkomme”. Uavhengig av denne bestemmelsen må derimot prinsippet sis å være grundig innarbeidet i praksis og teori⁵².

Det klare utgangspunktet er dermed at medlemmene i NFF skal oppfylle sine forpliktelser etter overgangsreglementet og standardkontrakten.

5.3 Avtaleloven § 36⁵³

Undertiden oppstår det et behov for at lovgiver griper inn i et privat kontraktsforhold. Et slikt inngrep har ofte grunnlag i et ubalansert styrkeforhold mellom partene. Lovgiver griper inn for å verne den svake parten. Det følger av avtaleloven § 36 at ”En avtale kan helt eller delvis settes til side eller endres for så vidt det ville virke urimelig eller være i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjeldende”. Denne bestemmelsen innebærer i seg selv en innskrenking av prinsippet om at avtaler skal holdes.

Det er forbundets egne overgangsreglementer som er avtalevilkåret mellom NFF og klubben, og mellom NFF og spilleren. I teorien er det diskusjon om hvorvidt avtaleloven § 36 kan anvendes direkte på foreningers egne vedtekter, eller hvorvidt den eventuelt må anvendes analogisk.

Vedtekter er organisasjonens bestemmelser for hvordan virksomheten skal drives. De kan spesifisere den organisatoriske strukturen, formålet med organisasjonen og lignende. Overgangsreglementet oppfyller i midlertidig ikke den tradisjonelle definisjonen for vedtekter. Det skal derimot på samme måte som vedtektene ivareta foreningens virksomhet, og likheten er tilstrekkelig nok til at man i dette tilfellet burde vurdere hvorvidt avtaleloven § 36 kommer til anvendelse.

Avtaleloven er en typisk generalklausul. Det er vanskelig å forutse ethvert tilfelle som vil kunne anses urimelig. I forarbeidene til Avtaleloven § 36 uttaler utvalget at ”..en ved innføring av en slik regel som gjelder hele det kontraktrettslige område, gir domstolene adgang til direkte å tilsidesette kontraktvilkår som misbilliges i stedet for å måtte basere seg på ulike tolkingsteknikker”⁵⁴. Det er dermed meningen av bestemmelsens ordlyd skal favne vidt, og dette kan i seg selv tale for å anvendelsesområdet også er vidt.

---

⁵¹ FIFA og NFF – Fotballavtaler og fotballoverganger av Kenneth André Leren s. 168.

⁵² Johan Giertsen: Avtaler 2006 s. 4

⁵³ Avtaleloven (1918-05-31)

⁵⁴ NOU 1979:32, s. 40

Teoretiker har også vist til at ulovfestede regler uansett kan ramme vedtektene. Skoghøy uttaler blant annet at ”den generelle ulovfestede regel om lojalitetsplikt kunne gå lengre enn det de lovbestemte reglene gjør..”⁵⁵ Det er dermed mindre grunn til å tolke anvendelsesområdet snevert.

Etter bestemmelsens ordlyd kan den lempe ”avtaler”. Ordlyden ”avtaler” forutsetter at det er to parter som inngår en gjensidig forpliktelse. Et reglement for alle dens medlemmer er ikke direkte en avtale. I forarbeidene til avtaleloven uttaler departementet at ”.. vedtektene er utformet med tanke på å regulere forholdet mellom sammenslutningens deltakere generelt, eller grupper av deltakere. En står mao ikke i et slikt topartsforhold som er typisk for avtalesituasjonen ellers”⁵⁶.

På den andre siden er overgangsreglementet resultat av en lovgivning som er delegert til forbundet gjennom en avtale. Justisdepartementet viste også til denne sammenhengen i forhold til vedtekter, og uttalte blant annet at ”da selve selskapsavtalen kan lempes etter generalklausulen - hvilket det ikke skulle være tvil om - burde også de beslutninger som treffes i medhold av denne avtale kunne gjøre det”⁵⁷. Det taler for at avtaleloven også kan anvendes på vedtekter.

Departementet kommer i midlertidig til det motsatte resultat. De peker spesielt på et moment som har ”særlig styrke”. Vedtektene er utformet til å regulere en sammenslutning. Departementet pekte på at ”En lemping vil i tilfelle bare gjelde overfor den som er part i lempingsaken og kan således tenkes å forrykke det forutsatte forholdet mellom deltakerne”⁵⁸. Etter forarbeidene skal derfor Avtaleloven § 36 ikke anvendes direkte på vedtekter.

Sett at en klubb får medhold i sitt krav om lemping av overgangsreglementet, og at denne klubben dermed kan gjøre individuelle avtaler med sine spillere. Dette kan gjør at klubben kan tilbe mer lukrative avtaler enn de øvrige klubbene, og på den måten forstyrre forholdet.

På den andre siden er det lite sannsynlig at det kun er den ene klubben som får medhold i en slik lemping. Dette er også Skoghøy sin vurdering i forhold til selskaps- og foreningsvedtekter. Han mener at dersom lempingsgrunnen gjør seg gjeldene for de øvrige selskap kan de også kreve lemping. I det tilfelle hvor de ikke kan det blir det en del av rimelighetsvurderingen⁵⁹. Det mest tungtveiende momentet til departementet faller dermed bort.

Både standardavtalen og overgangsreglementet inneholder regler som regulerer overgangsmarkedet. De mest sentrale er inntatt i overgangsreglementet, men det kan virke litt tilfeldig hvor de inntas. De er uansett en indirekte er en del av avtalen, og det vil være lite hensiktsmessig at man avskjæres fra å lempe disse reglene etter Avtaleloven § 36. Videre i oppgaven velger jeg derfor å anvende Avtaleloven § 36 direkte.

---

⁵⁵ Skoghøy, Jens Edvin A. (1996): Avtaleloven § 36 i selskaps- og foreningsforhold s. 110

⁵⁶ Ot.prp.nr.5 (1982-1983), s. 28.

⁵⁷ NOU 1979:32, s. 45

⁵⁸ Ot.prp.nr.5 (1982-1983), s. 28.

⁵⁹ Skoghøy, Jens Edvin A. (1996): Avtaleloven § 36 i selskaps- og foreningsforhold s. 111

5.4 Urimelighetsvurderingen

5.4.1 Vurderingstemaet og terskelen for urimelighet

Videre blir vurderingstemaet hvorvidt det ville være ”urimelig eller være strid med god forvaltningsskikk” at norske klubber og spillere er bundet til å anvende NFFs standardkontrakt. Den vage ordlyden gir kun grunnlag for en viss terskel, og grensen må dermed settes nærmere ved hjelp av rettspraksis og forarbeider.

Etter forarbeidene til avtaleloven må ordlyden ”oppfattes som i seg selv et ganske strengt kriterium, som det ikke vil være kurant å påberope”⁶⁰. Prinsippet om at avtaler skal holdes er fortsatt utgangspunkt, og i rettspraksis har man satt en høyere terskel for ”forretningsmessige forhold hvor det kan være særlig grunn til å la hver av partene bære risikoen for sine forutsetninger”⁶¹. Næringslivet har et større behov for forutberegnelighet. Aktørene i næringslivet er avhengig av at motparten holder sin del av avtalen. Avtaler er ”et effektivt instrument for å utveksle varer og tjenester”⁶². I det hele vil dette være viktig i forhold til samfunnsøkonomiske hensyn.

Hensynet til næringslivet kan derimot ikke sis å gjøre seg fullstendig gjeldene i dette tilfellet. Standardkontrakten regulerer forholdet mellom spilleren og klubben, og deres forventninger til hverandre. Begge parter ønsker derimot å fratse denne standardkontrakten, og det blir dermed unaturlig å vektlegge deres forventninger til at motparten innfrir kontrakten. Det kan muligens senke listen for å anse avtalen som urimelig i dette tilfellet.

På den andre siden står partene også i et slags avtaleforhold til NFF. Prinsippet om at avtaler skal holdes har en viss sammenheng med prinsippet om gjensidige ytelser. Man skal opprettholde gjensidigheten i avtaleforholdet⁶³. Dette er uavhengig av hvorvidt man er en del av næringslivet. I dette tilfellet er det avtalen som gir partene de medlemsfordeler som NFF tilbyr, og motsetningsvis må partene så følge forbundets reglementer.

Fra et organisatorisk synspunkt er forbundet avhengig av at deres medlemmer følger reglementet. Forbundet skal fremme norsk fotball og forbundets reglement er et hjelpemiddel for å nå dette formålet. Sett i lys av foreningens styringsrett er det like inngripende for forbundet at lovgiver griper inn og lemper avtalen som ved ordinære næringslivsavtaler. Terskelen for urimelighet må være lik den ved forretningsmessige forhold.

Det dreier seg her om å sette til side en del av medlemskontrakten med NFF. Dette er mulig etter bestemmelsen ordlyd, jf. ”delvis”. Det er den delen som binder partene til å anvende standardkontrakten som er problematisk. Det er ikke til partenes interesse at hele kontrakten settes til side. NFF har monopol på profesjonell fotball, og partene er avhengig av medlemskap for å praktisere sin virksomhet.

---

⁶⁰ Ot. Prp. 5 (1982-83) s. 30.

⁶¹ Rt-1988-295 s. 302.

⁶² Johan Giertsen: Avtaler 2006 s. 4

⁶³ Johan Giertsen: Avtaler 2006 s. 5

5.4.2 Binder avtalefrihet generelt

Isolert sett innebærer standardkontrakten en relativt stor innskrenking av avtalefriheten mellom de to partene. Her er det en tredjepart som må godkjenne alle avtaler mellom to øvrige parter. Dette kan hindre den dynamiske utviklingen i kontraktsforholdet. Det er som oftest partene i det konkrete avtaleforholdet som avdekker de mest hensiktsmessige løsningene på de problemstillingene som oppstår.

Utgangspunktet for drøftelsen er derimot fortsatt avtalefrihet. Partene har i kraft av sin rettslige autonomi inngått en avtale med en annen part. Sett i sammenheng med foreningens styringsrett er det urimelig at staten går inn og lemper regler som forbundet har fastslått for dets medlemmer.

Partene kan velge å inngå avtaler om standardkontrakter. Paradoksalt nok er det retten til avtale frihet som begrunner denne retten til å innskrenke avtalefrihet. Hensynene bak standardkontraktene er hovedsakelig effektivitet og forutberegnelighet.

Standardkontraktene gir en naturlig forutberegnelighet. De blir etter hvert godt innarbeidet i praksis og dermed godt kjent for markedets aktører. Den blir også anvendt i stor grad og det dermed mindre sannsynlig at man møter på noe som ikke er regulert. I den norske fotballen er det flere aktører med ulik utdanning og fra ulike nasjoner. De kan ha ulike holdninger og forventninger. Standardkontrakten gir forutberegnelighet for alle partene.

Standardkontrakten inneholder ferdigstilte vilkår og skal på den måten gi større effektivitet. Det blir dermed ikke nødvendig å formulere og forhandle seg fram til alle sider av kontrakten. Klubbene slipper å formulere en ny kontrakt med hver enkelt spiller, og sparer dermed både tid og ressurser. Det kan derimot stilles spørsmål om hvor stort dette behovet egentlig er. I 2010 var det til sammen ca 127 overganger i tippeligaen⁶⁴. Det er 16 lag i tippeligaen, og det blir dermed gjennomsnittlig ca 8 overganger for hvert lag i dette overgangsvinduet. Uavhengig av behovet bidrar derimot standardkontrakten til effektivitet.

På denne måten blir også fokuset på andre vilkår enn de som er fastslått i kontrakten, for eksempel pris og kjøpetidspunkt. Dette gjør at det også blir lettere å sammenligne ulike tilbud med hverandre. Standardkontrakten er i dette tilfellet en arbeidskontrakt for fotballspiller, og man kan ikke sammenligne ”produktene” på samme måte. Spilleren får derimot de samme rettighetene og pliktene etter standardkontrakten, og det gir dermed større fokus på andre forhandlingsvilkår.

Anvendelsen av standardkontrakter kan i seg selv ikke gi grunnlag for urimelighet.

5.4.3 Agreed documents

Avtaleloven § 36 er delvis en konsekvens av den stadige økningen av standardkontrakter⁶⁵. Avtalepartene har mindre kontakt før inngåelse, og avtalelovens tilblivelsesmangler blir

---

⁶⁴ <http://www.fotballen.eu/tippeligaen/overganger.html>: Dette er ikke inkludert spillere som har vendt tilbake til klubben etter at låneavtalen har gått ut eller spillere som la opp. Spilleroverganger mellom to norske klubber teller som to overganger, ettersom det forårsaker arbeid for begge klubbene.

⁶⁵ NOU-1979-32 s. 11; ” Utvalget konsentrerte seg som nevnt først om mandatets del 1 - kontroll med standardkontrakter”

mindre hensiktsmessig⁶⁶. I teorien skilles det mellom ulike typer standardkontrakter. Det er de som er utformet av kun den ene parten. Disse vil ofte, men ikke alltid, reflektere kun den ene partens interesser. Deretter har man standardkontrakter som er utformet av en uavhengig part eller en sammenslutning med representanter fra begge sider. Disse standardkontraktene er ofte mer balanserte i henhold til de ulike interessene.⁶⁷ I mangel av en norsk betegnelse brukes i teorien betegnelsen; "Agreed documents"⁶⁸.

I Rt. 1994 s. 626 legger førstvoterende avgjørende vekt på at "Det er tale om en ansvarsregulering i en standardkontrakt fremkommet gjennom forhandlinger mellom organisasjoner som er representative for spedisjonsbedriftene og kundene"⁶⁹. Dersom det dreier seg om et såkalt "agreed document" er det dermed en presumsjon for rimelighet.

Standardkontraktene og overgangsreglementet utformes av NFF. Denne organisasjonen representerer en tredjepart i avtaleforholdet mellom klubben og spilleren. Den er ment å ivareta begge siders interesser. Det er dermed presumsjon for at selve standardkontrakten er balansert.

Det er derimot ikke denne avtalen som direkte er grunnlag for rimelighetsvurderingen. Det er medlemsavtalen mellom forbundet og klubbene. NFF stiller opp vilkårene for medlemskap, og det kan dermed ikke være presumsjon for at avtalen er rimelig på dette grunnlag.

Medlemsavtalen gir klubbene rett til å være representert ved forbundsting til NFF. Spilleren kan være tilstede på klubbens årsmøte, og stemme fram de representanter som sendes til forbundstinget. Indirekte er dermed klubben og spilleren med på å utforme sine egne regler og dermed også grensene for avtalen. Det er dreier seg dermed om et såkalt "agreed document", og det er dermed en presumsjon for at kontrakten er rimelig.

5.4.4 Partsforholdet

Ved urimelighetsavgjørelsen kan man vektlegge "...partenes stilling", jf. Avtaleloven § 36 (2). Ordlyden må her ses i sammenheng med formålet bak bestemmelsen. I følge forarbeidene var hovedbegrunnelsen for bestemmelsen "...å beskytte den svake kontraktpart mot den annen parts mulige misbruk av avtalefriheten"⁷⁰. Ordlyden må dermed vise til den balansen som er i styrkeforholdet mellom partene.

Dette tilfellet dreier seg om standardkontrakter utformet av NFF. Partsforholdet mellom klubben og spilleren er dermed i utgangspunktet ikke relevant⁷¹. Jeg vurderer dermed først og fremst partsforholdet mellom NFF på den ene siden og klubbene og spillerne på den andre siden.

---

⁶⁶ Johan Giertsen: Avtaler (2006) s. 192.

⁶⁷ Johan Giertsen: Avtaler (2006) s. 77

⁶⁸ Nils Nygaard: Rettsgrunnlag og standpunkt 2. utgave s. 360.

⁶⁹ Rt-1994-626 (s. 631). Verken avtaleloven § 36 eller alminnelige rettsgrunnsetninger kunne tilsidesette standardkontraktens regulering av ansvaret.

⁷⁰ Ot.prp. nr 5 (1982-83) s. 3.

⁷¹ Jeg vurderer derimot partsforholdet mellom disse senere i oppgaven, ettersom at partene ofte i praksis fraviker fra standardkontrakten og anvender egne avtaler.

I utgangspunktet vil en slik drøftelse se på den enkelte parts styrkeforhold i forhold til økonomi, utdanning, alder og lignende. I dette tilfellet blir det i midlertidig mer naturlig å se hen til partenes stilling i forhold til medlemskap.

NFF står i utgangspunktet i en relativt sterk stilling i forhold til dets medlemmer. Sett at en spiller eller klubb har et ønske om å praktisere profesjonell fotball i tippeligaen, toppserien eller i noen av de lavere divisjonene. NFF er den eneste organisasjonen som kan gi en slik tillatelse. NFF-loven art 1-4 (1) fastslår at dens regler gjelder ”all organisert fotball tilrettelagt av forbundet eller dets kretser, klubber og medlemmer”. NFF har et slags monopol på denne rettigheten, og økonomisk sett er det dermed ikke et realistisk alternativ for partene å melde seg ut av NFF i 2010⁷².

NFF ble opprettet i 1902. De fleste klubbene inngikk medlemskap med NFF etter hvert som de ble dannet⁷³. På det tidspunktet representerte klubbene noe helt annet. Dette var før profesjonaliseringen og kommersialiseringen av norsk fotball. Klubben hadde i mye mindre grad behov for å ivareta sine rettigheter i forhold til forbundet. Over tid har NFF økt sin regulering av fotballen, og har blitt kritisert for å gi klubbene for lite spillerom. Det er mulig at klubbene ikke ville godta like vilkår for medlemskap i dag.

Spilleren står i nærmest i den samme stillingen som klubbene. For å være ansatt i en klubb må man også være medlem av en klubb. Medlemmene i klubben blir dermed også bundet av NFFs reglement. Gunnar-Martin Kjenner mener dette henger igjen fra de non-amatørkontrakter som fotballtinget vedtok i 1984⁷⁴. Tinget kunne ikke forutse de endringer som idretten ville gjennomgå da de tillot den profesjonelle fotballen. Kjenner er kritisk, og mener at profesjonaliseringen skjedde ”uten at det ble tatt prinsipielt standpunkt til en rekke viktige rettslige spørsmål”.

Det er ikke tilstrekkelig at det foreligger en ubalanse i styrkeforholdet. Denne ubalansen må også ha innvirket på avtalen. I den neste delen vil jeg dermed se på den konkrete urimeligheten ved avtalen.

5.4.5 Den konkrete urimelighet

Avtaleloven gir grunnlag for å vektlegge ”senere inntrådte forhold og omstendighetene for øvrig”, jf. Avtaleloven § 36 (2). Ordlyden er vid og gir grunnlag for å trekke inn alle forhold som kan ha innvirkning på avtaleforholdet.

5.4.5.1 Skjulte kontrakter

Standardkontrakten fører til at man i praksis lager kontrakter ”under bordet”⁷⁵. Slike kontrakter kan føre til sanksjoner fra NFF, og skjer dermed i det skjulte. Kontrakter ”under bordet” er utformet av klubben og spilleren.

---

⁷² Hans B. Skaset: Monopolet utfordres

⁷³ <http://www.fotball.no/toppmeny/Om-NFF/Om-Norges-Fotballforbund/>

⁷⁴ Profesjonelle fotballspilleres rettslige stilling av Gunnar-Martin Kjenner (Publisert på NISOs hjemmeside)

⁷⁵ Se blant annet eksempelet om Moa innledningsvis.

Den 18. august 2010 signerte Vålerengas Mohammed Abdellaoue (Moa) for tyske Hannover. Overgangssummen var på ca 12 millioner. Sportsdirektøren i Vålerenga, Jan-Erik Aalbu, hadde tidligere uttalt at Moa ikke burde gå for mindre enn 30 millioner kroner. Det var dermed flere som reagerte på den lave overgangssummen, og det ble spekulert i hvorvidt det forelå en avtale om tak mellom spilleren og klubben⁷⁶. Vålerenga benektet at det forelå en slik avtale.

Det er naturlig nok vanskelig å vite hvor utspredd slike avtaler er. Det forekommer derimot stadig spekulasjoner i media og det er vanskelig å legge skjul på at det er et problem i norsk fotball⁷⁷. Reglene tvinger klubbene til å operere i det skjulte og i slike tilfeller vil partsforholdet ha innvirkning. Det blir naturlig å se på partsforholdet mellom klubben og spilleren.

På den ene siden står fotballklubbene. Disse er ofte ressurssterke, og representeres av de som er ansatt i klubben. De ansatte har ofte lang erfaring, og jobber heltid i klubben. Det er vanskelig å si noe generelt om utdanningsnivået, men det må kunne sies at de fleste mest sannsynlig har utdanning utover videregående. Klubbene må sies å representere en sterk part i dette kontraktsforholdet.

Etter overgangsreglementet art. 3-3 b) kan profesjonelle kontrakter inngås med spillere helt ned til 15 år. Er spilleren under 18 år må spillerens foresatte også signere. Det dreier seg i midlertidig om en relativt ung yrkesgruppe. Klubben representerer ofte spillerens første arbeidsplass, og spilleren vil dermed ofte mangle erfaring med arbeidsavtaler. De fleste spilleren har dessuten kun videregående utdanning når de signerer med klubben og det er et fåtall av spillerne som tar utdanning ved siden av fotballkarrieren. Det er under 20 % av 372 spillere i tippeligaen som tar eller har utdanning etter videregående skole⁷⁸.

Fotballspilleren representerer helt klart en svak part i avtaleforholdet, og må vernes mot ubalanserte avtaler. Skjulte kontrakter blir ikke gjenstand for et kritisk syn, og kontraktene kan dermed lettere være ubalanserte. Hovedhensynet bak avtaleloven er som sagt å verne den svake part. Skjulte kontrakter mellom ubalanserte parter er en uønsket konsekvens sett i lys av avtalovens formål.

5.4.5.2 Økonomiske hensyn

Det er ikke å legge skjult på at norske fotballklubber sliter økonomisk. Lønnsinflasjon og konkurser er blitt en del av hverdagen. Det er i midlertidig grunn til å tro at de forbud som innskrenker avtalefriheten også bidrar til de økonomiske problemene.

---

⁷⁶ www.tv2.sporten.no (Se link i litteraturlisten)

⁷⁷ Det er viktig å presisere at artikkelen dreier seg om en overgang til en utenlandsk klubb, som er utenom oppgavens område. Det problematiske er derimot den opprinnelig avtalen som Moa og VIF inngikk da han fra Skeid til VIF i 2007. Denne avtalen er helt innenfor oppgavens område.

⁷⁸ NRK sine nettsider 08.06.2010: <http://www.nrksport.no/fotball/1.7157836>

Det er for det første et forbud mot overgangsvederlag, se punkt 4.1.3. Kenneth Leren mener regelen kom som en konsekvens av tidligere overganger som rammet klubbene økonomisk. Spesielt overgangene på 80-tallet hvor spillere sikret seg 25 % av overgangssummen⁷⁹. Hensynet bak regelen var dermed å gi den opprinnelige klubben frie tøyler. Et vilkår om overgangsvederlag vil representere et økonomisk hindring. Ordlyden kan også tale for at det er dette hensynet som ligger bak. Det følger av den neste setningen i bestemmelsen at ”Det kan heller ikke avtales begrensninger i klubbens frie forhandlingsrett ved fremtidig overgang til ny klubb”. Hensynet til klubben var dermed sentralt.

Enkelte tippeligaklubber mente at det var problematisk å gjennomføre slike andeler i praksis. Det var en prosent av overgangssummen som skulle gå til spilleren. Ofte var det vanskelig å regne på dette, og i noen tilfeller kunne til og med hele overgangssummen gå til spilleren⁸⁰. Det er vanskelig å se at dette argumentet skal ha noe vekt. Selve utregningen er relativt enkel og det må dermed heller være problematisk hva som faktisk representerer en overgangssum. Det virker heller ikke som om dette er problematisk ved utenlandske fotballforbund.

For den opprinnelige klubben er det ved første øyekast en klar ulempe med et ”sign off-fee” - vilkår. Klubben vil bli tvunget til å betale spillere dersom man ønsker å selge spilleren. Et ”sign off-fee” er som oftest en prosentandel av overgangssummen.

Ved signeringen av standardkontrakten kan det være vanskelig å forutse hvor stor overgangssummen ville være. Dersom spilleren har stor sportslig utvikling vil det muligens innebære en større overgangssum enn forventet. Dette kan isolert sett være en ulempe for den opprinnelige klubben. På den andre siden har klubben i slike tilfeller uansett fått en større sum for spilleren enn forventet. Dessuten har spilleren selv bidratt til den sportslige utviklingen. Det er da naturlig at også spilleren skal få en økonomisk fordel.

Et ”sign off-fee” kan muligens bidra til å senke lønnsnivået. Spilleren mottar en andel for hver overgang, og vil lettere kunne godta en lavere lønning. På den andre siden er høye lønninger også et problem i de utlandske fotballforbudene. Her praktiserer man med vilkår om ”sign off-fee”. Høye lønninger kan derimot være et resultat av andre faktorer, for eksempel klubbens inntekter fra tv-rettigheter. Uten vilkåret kunne man muligens tenkt seg et enda høyere

Videre er det også et forbud må frigjøringsklausuler, se punkt. 4.1.4. Frigjøringsklausuler gir klubbene flere muligheter. Klubben kan for eksempel sette en uoppnåelig høy sum. Utad gir dette signaler til de øvrige klubbene. Spilleren er ønsket i den opprinnelige klubben, og det skal svært mye til før man gir slipp på spilleren. Slik unngår man spekuleringer i media og forhandlinger som ikke fører fram.

Et høyt tak gir klubbene muligheter for å beholde spillerne når de er ønsket i andre klubber. Typisk når spilleren befinner seg i en liten klubb, men har utviklet seg siden tidspunktet for signeringen. På den måten vernes de mindre klubbene. På den andre siden er det ikke sikkert det er grunnlag for spilleren å utvikle seg videre i den gamle klubben

Et lavt tak vil gi mer fri flyt av spillere og sportslig sett er det viktig for utvikling av spillere. Istedenfor at man skal sitte på benken. Dersom mindre klubber vil gi lavere lønn kan den kompenseres med et lavt tak. På denne måten kan et vilkår om tak bidra til å senke lønningene.

---

⁷⁹ FIFA og NFF – Fotballavtaler og fotballoverganger av Kenneth André Leren s. 33.

⁸⁰ Samtaler med Snorre Strand

Lavt tak blir som oftest problematisk i de tilfeller hvor spilleren har stor sportslig utvikling. Markedsprisen for spilleren har steget betraktelig siden signeringen av kontrakten. Klubben står i fare for å tape en betydelig sum ved overgangen. Dette kan ha vært tilfelle i Moa-saken. Dette er derimot en risiko som den enkelte klubb må pålegges. En klubb burde belønnes dersom den kan forutse talent hos den enkelte spiller.

5.4.5.3 Praksis

Den utenlandske praksisen har en viss relevans. Allerede i 1863 ble FA grunnlagt som det nasjonale fotballforbundet⁸¹. Nesten 40 år før det norske forbundet ble opprettet. England er en ledende fotballnasjon og norske fotballforbundet burde se hen til hvordan FA løser sine problemstillinger. Det engelske rettssystemet skiller seg i stor grad fra norske rettssystemet.. Dette må derimot ses i lys av idrettens selvstendighet generelt sett og det faktum at begge overgangsreglementer er basert på FIFAs bestemmelser. Det engelske fotballforbundet (FA) opererer med full avtalefrihet, og det kan indikere at det ikke er et behov for at forbundene må gripe inn i slike overgangssystemer.

Videre isoleres også den norske ligaen seg fra det internasjonale overgangsmarkedet. Som nevnt er det i stor grad avtalefrihet ved de utenlandske forbund. Norske klubber vil med standardkontraktene konkurrere dårligere med andre nasjoner. Klubbene vil for eksempel ikke kunne sette et lavt tak på kontrakten, og dermed kunne sikre seg spillere som ønsker kun et kort opphold.

De overgangsreglene som eksisterer i dag ble fulgt før de ble lovfestet av NFF. Dette kan tale for en alminnelig rettsoppfatning hos de aktuelle partene. Det er i midlertidig flere eksempler på at partene omgår reglene ved egne avtaler, og praksisen er dermed ikke ensidig. Dette gjør at praksisen får liten vekt i en urimelighetsvurdering.

5.4.5.4 Konklusjon

Standardkontrakten fravikes i praksis, og det er grunn til å tro at flere avtaler blir gjort under bordet. Dette gjør at både NFF og domstoler mister kontrollen. Slike kontrakter strider mot NFFs reglementer, og klubbene kan i utgangspunktet tillegges sanksjoner. Avtalene som gjøres under bordet er derimot uansett gyldige⁸². Det har grunnlag i prinsippet om at avtaler skal holdes, jf. NL 5 bok kap. 1 art. 1. Et internt regelverk har ikke forrang, jf. prinsippet om *lex superior*.

Standardkontrakten er i det hele lite hensiktsmessig. Den innskrenker avtalefriheten for to parter i et avtalforhold. Den skal med dette i utgangspunktet verne partenes interesser, men i realiteten skader den både klubben og spillerens interesser. Videre er det svært lite som klubben eller spilleren kan øve sin innflytelse på standardkontrakten.

Etter en helhetlig vurdering må det sies at NFF sitt overgangsreglement art. 3-1 a) kan lempes etter Avtaloven § 36.

---

⁸¹ <http://www.thefa.com/TheFA/WhoWeAre>

⁸² Gunnar Martin Kjenner: *Idrett og Jus*, Geir Woxholth, s. 76.

6. Den arbeidsrettslige delen

6.1 Generelt om kontraktsrett og arbeidsrett

I denne fremstillingen har jeg valgt å dele oppgaven opp i en arbeidsrettslig del og en kontraktsrettslig del. Dette har jeg som sagt valgt på grunn av oppgavens oversiktelighet. Et slikt skille kan derimot gå på bekostning av de sammenhengende linjene mellom de to rettsområdene.

Kontraktsretten omhandler de rettslige problemstillinger som kan oppstå ved avtaleinngåelse. Problemet er ofte hvilke rettigheter parten har etter kontrakten. Lovgiver har gitt partene spillerom ved å anvende deklarasjonslovgivning i stor grad. Målet er dermed som oftest å komme fram til partenes felles forståelse gjennom avtaletolkning.

En arbeidskontrakt vil utgjøre en kontrakt på samme måte som øvrige kontrakter. Arbeidsgiver og arbeidstaker er parter i et hvilken som helst avtaleforhold. Det er avtalen som er grunnlaget for de konkrete rettigheter som man kan påberope seg i avtaleforholdet. I utgangspunktet anvendes kontraktsrettens tolkningsregler ved tolkning av selve arbeidsavtalen.

På arbeidsrettens område foreligger det i midlertidig preseptorisk lovgivning. Reglene kan ikke fravikes til ugunst for arbeidstakeren⁸³. Arbeidsmiljøloven gjelder for også for enhver arbeidstaker⁸⁴. Rettigheten er dermed uavhengig av hvorvidt det foreligger kontrakt. Lovgiver setter dermed rammer for avtalefriheten som de alminnelige reglene innenfor kontraktsretten forutsetter.

Det er også preseptorisk lovgivning på kontraktrettens område, men i mindre grad. Begge rettsområder har derimot til hensikt å verne den svake part. På kontraktsrettens område kan domstolen lempe avtaler som anses som urimelig, jf. Avtaleloven § 36. Arbeidsavtaler omfattes av bestemmelsen. Ordlyden ”urimelig” er derimot svært vid og det er dermed vanskelig for den enkelte å anvende bestemmelsen i praksis. Innenfor arbeidsretten gis arbeidstakeren konkrete rettigheter som kan påberopes i arbeidsforholdet. Dette gir mer en forutsigbar rettsstilling og effektiviserer arbeidstakerens rettssikkerhet.

Videre i denne oppgaven har jeg valgt å først behandle det tilfellet hvor spilleren er under en kontrakt som fortsatt løper og ønsker å si opp sin stilling. Deretter behandler jeg det tilfellet hvor spillerens kontrakt er utgått og spilleren ønsker å gå til en ny klubb.

Arbeidsmiljøloven kan som sagt fravikes til gunst for arbeidstaker, og det blir dermed først naturlig å se på spillerens oppsigelsesadgang etter kontrakten. Deretter vil jeg se på klubbens oppsigelsesadgang, ettersom dette gir et inntrykk av balansen i rettighetsforholdet mellom klubben og spiller.

6.2 Klubbens oppsigelsesadgang

Klubben kan etter overgangsreglementet § 14-2 punkt 1 si opp kontrakten dersom ”det foreligger saklig grunn i henhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser”. Bestemmelsen viser

---

⁸³ Arbeidsmiljøloven § 1-9

⁸⁴ Arbeidsmiljøloven § 1-8

til den ordinære oppsigelsesadgangen i arbeidsmiljøloven⁸⁵. Henvisningen i § 14-2 punkt 1 er i utgangspunktet ikke nødvendig. Arbeidsmiljøloven er preseptorisk og kan ikke fravikes til ugunst for arbeidstakeren i avtale⁸⁶.

Dersom arbeidsavtalen derimot gir en snevrere oppsigelsesadgang enn arbeidsmiljøloven er det avtalen som må legges til grunn. Etter standardkontraktens vedlegg 1 punkt a) kan klubben si opp spilleren dersom ”økonomien svikter vesentlig”. Videre kan klubben også si opp spilleren når han ikke holder avtalt sportslig nivå eller andre forpliktelser i arbeidsforholdet. Jeg skal ikke gå inn på en drøftelse av saklighetskravet etter arbeidsmiljøloven § 15-7. Det skal derimot kort nevnes at bestemmelsen ”bygger på prinsippet om individuell sakelighet”⁸⁷. Det er dermed ikke tilstrekkelig at det foreligger generell sakelighet. Standardavtalen kan ikke sis å innskrenke arbeidstakers oppsigelsesrett, og arbeidsmiljølovens alminnelige oppsigelsesadgang kommer til anvendelse.

6.3 Spillerens oppsigelsesadgang under kontrakt

6.3.1. Etter standardkontrakten

Kontrakten består av en alminnelig del og tre vedlegg. Den alminnelige delen inneholder 14 avtalepunkter, som blant annet regulerer rettigheter og forpliktelser mens kontrakten løper. Det første vedlegget inneholder klausuler for arbeidsavtalens opphør. Andre vedlegg inneholder klausuler for andre arbeidsoppgave, bonuser og godtgjørelser.

Etter standardkontraktens vedlegg 1 punkt c) kan spilleren si opp kontrakten når ”Klubben misligholder vesentlige plikter etter arbeidsavtalen”. Lønnsforpliktelser er særlig nevnt. Dette følger derimot også av den alminnelige kontraktsrett⁸⁸, og klausulen har relativt liten selvstendig betydning.

6.3.2 Etter overgangsreglementet

6.3.2.1 Sportslig årsak

Det følger av Overgangsreglementet § 14-2 punkt 1 at ”En spiller kan i kontraktsperioden si opp en kontrakt dersom det foreligger gyldig sportslig årsak”. Ordlyden ”sportslig årsak” setter krav om at oppsigelsen må være relatert til en faktor som har negativ påvirkning på spillerens sportslige utvikling. Det kan for eksempel være spilletid, baneforhold eller nedrykk til en lavere divisjon. Videre spesifiserer det i midlertidig at sportslig årsak foreligger dersom sportslige hensyn taler for at det er ”urimelig at spilleren fortsatt skal være bundet til klubben”. Det er dermed ikke enhver sportslig årsak som gir rett oppsigelse.

---

⁸⁵ Arbeidsmiljøloven § 15-7

⁸⁶ Arbeidsmiljøloven § 1-9.

⁸⁷ Henning Jakhelln: Oversikt over arbeidsretten, s. 429.

⁸⁸ Jo Hov: Avtalebrudd og partsskifte s. 45.

Isolert sett representerer denne første delen en god regel. Den gir rom for en skjønnsmessig vurdering i det konkrete tilfellet. NFF har derimot tilføyd en grense ved under ”10 % (spilletid) av de obligatoriske kampene”⁸⁹. Bestemmelsen tolkes antitetisk, og alle spillere som får være på banen i over 10 % av kampene kan dermed ikke påberope seg sportslig årsak.

I årets tippeliga var det 16 lag som deltok. Hvert lag spiller en hjemmekamp og en bortekamp. Til sammen utgjør dette 30 kamper⁹⁰. Kun fire kamper er nok til å oppfylle kravet, og det er heller ikke et krav om at spilleren må spille hele kampen. En profesjonell fotballspiller kan vanskelig få en god sportslig utvikling under slike forhold.

På den andre siden gir den en relativt klar regel, og er på den måten lettere for spilleren å påberope seg. Kenneth Leren mener derimot at denne bestemmelsen kan føre til spekulative handlinger⁹¹. Klubbene kan under sesongen holde en nøyaktig oversikt over antall kamper som den enkelte spiller. På den måten vil klubben vite når en spiller ligger under den angitte grensen på 10 % spilletid. Klubben kan slippe spilleren ut på banen i siste spilleminutt i fire kamper til sammen, og på den måten unngår man sportslig årsak som oppsigelsesgrunn. Det er dermed lett for klubbene å avskjære spilleren denne rettigheten.

Spilleren har kun ”14 dager” til å bestemme seg for hvorvidt man vil påberope seg sportslig årsak⁹². Dette er en relativt kort tidsfrist sett i sammenheng med at spilleren må avgjøre hvorvidt man ønsker å forlate sin arbeidsgiver. Sett at spilleren ikke får et tilbud mens fristen løper. I et slikt tilfelle vil en oppsigelse representere et sjansespill, og det er en mulighet for at spilleren må gå arbeidsledig. Dette er svært uheldig for en fotballspiller som er avhengig av å holde sine ferdigheter ved like.

Det er ikke mulig å påberope seg sportslig årsak under sesongen⁹³. Den norske sesongen avsluttes i november, og på samme tidspunkt åpnes overgangsvinduet⁹⁴. Dette er ikke det beste tidspunktet for norske fotballoverganger. Hos de fleste andre nasjoner er dette midt i en sesong. Det er lavere aktivitet i overgangsmarkedet midt i en sesong⁹⁵. Klubbene ønsker på denne tiden å ha mest mulig stabilitet i laget. Sett i sammenheng med den korte tidsfristen blir det dermed ytterligere vanskeligere å opprette en ny avtale på dette tidspunktet.

6.3.2.2 Oppsigelse etter tre år

Det følger av Overgangsreglementet § 14- 3 punkt 1 at en spiller kan ”...si opp kontraktsforholdet når det er gått minst tre år av kontraktsperioden.”⁹⁶. Her stiller forbundet krav i forhold til grunnlaget for oppsigelsen. Her gjelder derimot de samme begrensningene i

---

⁸⁹ Det må heller ikke foreligge ”særlige forhold knyttet til spillerens alder, skade/sykdom, sanksjoner og lignende..”

⁹⁰ I tillegg kommer enkelte cupkamper. De er derimot avhengig av kvalifisering og tas dermed ikke med i denne beregningen.

⁹¹ Kenneth Leren: FIFA og NFF- fotballavtaler og fotballoverganger (Publisert i Idrætsjuristen 2004) s. 42.

⁹² NFFs Overgangsreglement § 14-2 punkt 2

⁹³ NFFs Overgangsreglement § 14-2 punkt 2

⁹⁴ Hva er et overgangsvindu;

⁹⁵ Antall overganger på det engelske overgangsmarkedet om sommeren, sammenlignet med antall overganger om vinteren; http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_English_football_transfers_summer_2009 og http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_English_football_transfers_winter_2009%E2%80%9310

⁹⁶ Dersom spilleren har fylt 28 år ved kontraktinngåelsen, gjelder det samme ved oppsigelse når det er gått minst to år, jf. § 14-3 punkt 1, andre setning.

forhold til tidspunkt for oppsigelsen⁹⁷, og dette gjør at oppsigelsesadgangen er vanskelig å anvende i praksis.

6.3.2.3 Oppsigelse før tre år

Sett at spilleren bryter denne beskyttelsesfristen på tre år, vil spilleren pålegges sanksjoner. Det følger av Overgangsreglementet § 14-3 punkt 1 andre ledd at spilleren ”..skal ikke kunne registreres av NFF for ny klubb før det er gått fire måneder fra første obligatoriske kamp i neste sesong”. En sesong består av ca 6 måneder, og 4 måneder vil dermed representere hele 2/3 av en hel sesong.

Klubbene vil sjeldent ansette en spiller som ikke anvendes i første del av sesongen. Bestemmelsen får dermed liten praktisk betydning. Den er mer relevant i de tilfeller hvor spilleren ønsker å legge opp.

6.3.2.4 Etter Arbeidsmiljøloven

Fotballspilleren er midlertidig ansatt og kontrakten opphører ved avtalt tidspunkt⁹⁸. Det er dermed i utgangspunktet ikke nødvendig med oppsigelse. Oppsigelsesadgangen er ikke regulert i arbeidsmiljøloven.

7. Domstolens arbeidsrettslige vurdering

7.1. Alminnelig oppsigelsesadgang som utgangspunkt

Den ordinære arbeidstaker har en alminnelig oppsigelsesadgang etter Arbeidsmiljøloven. Det stilles kun formelle krav i form av skriftelighet og tidsfrister⁹⁹. Spørsmålet blir hvorvidt en fotballspiller kan påberope seg Arbeidsmiljølovens bestemmelser om oppsigelse.

Først og fremst må det vurderes hvorvidt Arbeidsmiljøloven kommer til anvendelse. Det følger av Arbeidsmiljøloven § 1- 2 (1) at den gjelder for ”virksomhet som sysselsetter arbeidstaker, ² med mindre annet er uttrykkelig fastsatt i loven”. I norsk rettspraksis er det fastslått at idrettsorganisasjoner anses som virksomhet etter arbeidsmiljøloven¹⁰⁰.

Legaldefinisjonen for arbeidstakere er ”enhver som utfører arbeid i annens tjeneste”, jf. Aml. § 1-8 (1). Det er helt klart at fotballspillere omfattes av begrepet ”arbeidstaker” i Arbeidsmiljøloven. Dette har lenge vært fastslått i juridisk teori¹⁰¹, men det tok lang tid før fotballspilleren ble anerkjent som arbeidstaker.

I Bosman-dommen ble dette definitivt klargjort. EF-domstolene drøfter hvorvidt EF-traktaten art 48 skal komme til anvendelse. Retten uttaler at ”Dette er tilfældet for hel- eller

⁹⁷ NFFs Overgangsreglement § 14-3 punkt 2. Se drøftelsen i forhold til tidsfristen virkning ved ”sportslig årsak”.

⁹⁸ Arbeidsmiljøloven § 14-9 (5)

⁹⁹ Arbeidsmiljøloven §§ 15 – 4 og 15-3.

¹⁰⁰ Rt. 1992 s 534: Nordstrand Idrettsforening ble ansett som en virksomhet.

¹⁰¹ Gunnar Martin-Kjenner : Idrett og Jus (1992); Geir Woxholth s. 89. Dette gjaldt den gamle arbeidsmiljøloven, men den samme må sis å gjelde etter dagens ordlyd.

halvprofesjonelle fotballspilleres virksomhet, idet de udfoerer loennet arbejde eller praesterer tjenesteydelser mod vederlag”¹⁰². Arbeidsmiljøloven kommer til anvendelse.

Spilleren har i utgangspunktet inngått en arbeidsavtale for et viss periode. Han har samtidig inngått en avtale om å forholde seg til NFF sitt reglement, og dermed deres bestemmelser om oppsigelsesadgang.

Det er et alminnelig prinsipp at avtaler skal holdes. På arbeidsrettens område er det derimot i større grad en preceptorisk lovgivning. Det følger av Arbeidsmiljøloven § 1-9 at den ”..ikke fravikes ved avtale til ugunst for arbeidstaker med mindre det er særskilt fastsatt. Regelen om alminnelig oppsigelsesadgang kan dermed ikke fravikes i kontrakten.

Det følger av Arbeidsmiljøloven § 15-4 (1) at ”Oppsigelse skal skje skriftlig”. Videre følger det ulike oppsigelsesfrister etter § 15-3. Ordlyden i bestemmelsene stiller ingen krav foruten de formelle. Ordlyden i bestemmelsene avskjærer ikke fotballspillerens oppsigelsesadgang.

I 1983 kom det opp en sak for Jæren namsrett¹⁰³. En fotballspiller hadde signert en to års kontrakt for idrettslaget Bryne. Etter ett år ønsket spilleren å løse seg fra kontrakten, og mente at den i seg selv var urimelig og dermed ikke fortjente rettsordenens beskyttelse.

Avgjørelser i førsteinstans har begrenset vekt som rettskilde. Særlig sett i sammenheng med at denne dommen er fra tidlig 80-tallet. Dette er ofte på grunn av etterfølgende avgjørelser i høyere instanser. Innenfor idrettsjussen er derimot rettspraksis nærmest fraværende. Dette tilsier at man skal tildele denne dommen større vekt.

Avgjørelsen kom før den nye arbeidsmiljøloven, men den alminnelige oppsigelsesadgangen gjaldt også etter den gamle arbeidsmiljøloven. Retten nevner i midlertidig ikke oppsigelse som et mulig grunnlag for fritakelse fra kontrakten. Dette kan tale for at fotballspillere ikke har en alminnelig oppsigelsesadgang. På den andre siden er dette grunnlaget heller ikke anført av saksøker. Den gamle tvistemålsreglens regler om søksmålets gjenstand i kap. 5 kan avskjære domstolens kompetanse etter partenes anførsel¹⁰⁴. På dette tidspunktet var derimot fotballspilleren ikke anerkjent som arbeidstaker, og det ville vært unaturlig å trekke inn arbeidsrett. Saken kan ikke sis å avskjære en alminnelig oppsigelsesadgang.

7.2 Midlertidig ansatte

Det følger i midlertidig av Arbeidsmiljøloven § 14- 9 (1) e) at avtale om midlertidig ansettelse kan inngås ”for idrettsutøvere, idrettstrenerne, dommere og andre ledere innen den organiserte idretten”. Dette er en fravikelse fra hovedregelen om at arbeidstakere i utgangspunktet skal ansettes fast. Spørsmålet blir om denne bestemmelsen innsnevrer den alminnelige oppsigelsesretten.

Ordlyden gir ingen indikasjoner på hvorvidt dette er tilfelle. Det at idrettsutøver i det hele er unntatt kan tale for at lovgiver ser grunn til å sette særlige regler for fotballspillere.

---

¹⁰² Bosman-dommens premisser punkt 73.

¹⁰³ RG-1983-171

¹⁰⁴ Den gamle tvistemålsloven (Lov 1915-08-13 nr 06) ble byttet ut av den nye tvisteloven (Lov 2005-06-17-90) i 2005.

Etter regjeringens forslag var formålet bak bestemmelsen å gi næringslivet mulighet til å ansette etter sesongvariasjoner, og at det må settes en grense mellom sesongvariasjoner og generelle variasjoner i arbeidsmengde¹⁰⁵. For at dette skulle være mulig måtte man innsnevre stillingsvernet. Det sis derimot ingenting om å innsnevre oppsigelsesadgangen. Dette kan ha sammenheng med hvilket anvendelsesområde lovgiver hadde i tankene. Behovet for oppsigelsesadgang er mindre i de tilfeller hvor man ansettes for et begrenset tidsløp.

Fotballspillere skiller seg i midlertidig fra det typiske tilfellet. Ved vikariat vil det alltid være noen som returnerer. I praksisarbeid, som for eksempel fiske, er den ofte sesonger hvor det er et større behov for arbeidskraft. Fotballspilleren spiller også kamper for en ”sesong”, og umiddelbart kan det virke som en naturlig løsning. Spilleren jobber derimot hele året med å holde seg i form. Det er heller ikke et gitt tidspunkt hvor klubben helt klart kan si at de ikke trenger hans tjenester lengre. Et stort antall spillere fornyer kontrakten med klubben. En fotballspiller er på den måten mer lik en fast ansatt.

Det kan ikke sis at bestemmelsen om midlertidig ansettelse avskjærer den alminnelige oppsigelsesadgangen.

7.3 Åremål

Kenneth Leren trekker en parallell til personer ansatt på åremål¹⁰⁶. Det følger av Arbeidsmiljøloven § 14-10 (1) at ”Øverste leder i en virksomhet kan ansettes på åremål”. Åremålsansattes oppsigelsesadgang er ikke omstridt. Etter arbeidsmiljøloven § 15-16 (2) gjelder ikke de alminnelige oppsigelsesreglene for virksomhetens øverste leder ”dersom vedkommende i forhåndsavtale har sagt fra seg slike rettigheter mot etterlønn ved fratreden”. Det forutsettes dermed at personer ansatt på åremål i utgangspunktet har alminnelig oppsigelsesadgang.

Det er derimot klart etter bestemmelsens ordlyd at den ikke kan anvendes direkte på fotballspillere. Spørsmålet blir hvorvidt bestemmelsen kan anvendes analogisk på dette tilfellet. Analogisk anvendelse forsvares ut i fra likhetshensynet og at det motsatte vil føre til urimelige resultater

7.4 Analogi

7.4.1 Likhetshensynet

En åremålsansatt er ansatt midlertidig for en gitt periode. Dette gjelder også for midlertidige ansatte. Begge bestemmelsene innskrenker arbeidstakers rettigheter for fast ansettelse. Formålsbestemmelsene gjelder fortsatt for begge og hovedhensynet er å verne arbeidstakerne. Dette kan tale for analogisk anvendelse.

Loven har i dette tilfellet inntatt en egen bestemmelse for idrettsutøvere som midlertidig ansatte. Lovgiver har dermed valgt å ikke anse fotballspillere som åremålsansatte. Hensynet til lovgiversvilje tilsier at man ikke skal anvende bestemmelsen analogisk.

---

¹⁰⁵Ot.prp. nr. 49 (2004-2005) punkt 16.1.1

¹⁰⁶ Kenneth Leren: Fotballspillerens klubbkifte – Juridiske og sportslige implikasjoner (2002) s. 191

På den andre siden dreier det seg her om analogisk anvendelse av oppsigelsesadgangen, og dette virker mindre gjennomtenkt av lovgiver. Oppsigelsesadgangen er ikke eksplisitt regulert, og forarbeidene viser liten problematisering rundt fotballspilleren som midlertidig ansatt. Hensynet til lovgiversvilje får dermed mindre vekt.

Åremålsansatte har en mer ansvarstynget stilling. De har ansvaret for hele virksomheten, og er ofte hentet inn for å redde bedriften i vanskelige tider. De blir nøkkelpersoner i bedriften. Klubbene er ikke i like stor grad avhengig av den enkelte spiller, og dette tilsier dermed at spillerens oppsigelsesadgang skal være lik eller større enn åremålsansatte.

Alminnelig oppsigelses adgang er en vesentlig del for vern av arbeidstaker. Fotballspillere kan ha flere grunner til å si opp sin stilling, og ikke bare sportslige. Det kan for eksempel være et ønske om å flytte eller sykdom i familien. Dette er de samme grunnene som de øvrige arbeidstakere sier opp sin stilling på grunnlag av. Hensynet til likhet i arbeidslivet tilsier at regelen skal anvendes analogisk.

7.4.2 Analogi – Rimelighetsvurdering

7.4.2.1 Likebehandling

Formålet bak Arbeidsmiljøloven er blant annet ”å sikre trygge ansettelsesforhold og likebehandling i arbeidslivet”¹⁰⁷. Likebehandling er et grunnleggende prinsipp. I de senere år har likebehandling av arbeidstakere ”kommet stadig mer i fokus så vel nasjonalt som internasjonalt”¹⁰⁸. Fotballspillere har også utenomsportslige grunner for å søke oppsigelse. For eksempel sykdom eller flytting. Fotballspilleren har behov for en oppsigelsesadgang på lik linje som andre arbeidstakere. Likhets hensynet taler for at spilleren har en alminnelig oppsigelsesadgang.

7.4.2.2 Balanseforholdet mellom klubben og spiller

Hensynet bak Arbeidsmiljøloven er å verne arbeidstakeren. Det skal foreligge et balanseforhold mellom arbeidstakers og arbeidsgivers plikter og rettigheter.

Fotballspilleren har en avgrenset mulighet til å påvirke kontraktens innhold. Fotballspilleren kan møte på årsmøte og stemme på de representanter som sendes til forbundstinget. I praksis er det derimot et fåtall av spillerne som møter til denne stemmeavgivningen, og det er som oftest representanter fra klubben som sendes. Klubben må i utgangspunktet sis å ha en større innflytelse på kontrakten, og det i seg selv kan tilsi at det foreligger en ubalanse i styrkeforholdet.

Klubben og spilleren har dessuten svært ulike rettigheter i forhold til oppsigelse. Klubben har alminnelig oppsigelses adgang etter arbeidsmiljølovens bestemmelser. Samtidig gir standardkontrakten en relativt vid adgang til å vektlegge klubbens økonomi ved oppsigelse¹⁰⁹.

---

¹⁰⁷ Arbeidsmiljøloven § 1-1 b)

¹⁰⁸ Henning Jakhelln: Oversikt over arbeidsretten, s. 64.

¹⁰⁹ Arbeidsmiljøloven er derimot preseptorisk og det må dermed forutsettes at oppsigelsen også er innenfor lovens sakelighetskrav.

Spilleren har for det første en tidsfrist for å anvende sin oppsigelsesadgang. Han må for det første vente til slutten av sesongen. Klubben kan si opp spilleren gjennom hele sesongen. Videre har spilleren kun 14 dager på å inngå forhandlinger og komme til en avtale med en ny klubb.

Silje Johannessen peker på et problem som også ofte oppstår¹¹⁰. Klubben setter spilleren på benken for å sette han under press. Etter Arbeidsmiljøloven § 4-2 (2) b skal ”det legges til rette for at arbeidstaker gis mulighet for faglig og personlig utvikling gjennom sitt arbeid”. Uten oppsigelsesadgang er det lite spilleren kan gjøre mot slikt press.

7.4.2.3 Overgangssystemet

Oppsigelsesadgangen kan ikke anvendes analogisk samtidig som man opprettholder overgangssystemet. En del av vurderingen blir dermed behovet for overgangssystemet. Et av hensynene bak overgangssystemet er å begrense antall overganger på markedet. Oppsigelsesadgangen gjør at den enkelte spilleren kan gå fritt mellom klubbene uten overgangsvederlag. Dette gjelder derimot alle arbeidstakere med alminnelig oppsigelsesadgang. I teorien beveger alle seg fritt mellom arbeidsgiverne.

Supportere er avhengig av spennende fotball. Spennende fotball er igjen avhengig av en viss talentbalanse mellom klubbene. Overgangsmarkedet er blant annet ment å verne de små klubbene fra å miste sine beste spillere. Reglene gjør det vanskeligere å skifte klubb. Etter dagens system kan klubbene derimot uansett komme til enighet, og alle klubbene har sin pris. Rosenborg har vunnet serien 12 ganger på rad og 22 ganger til sammen. Det kan tyde på at overgangssystemet ikke skaper den nødvendige talentbalansen. Sett at spilleren er ettertraktet og kan gå ved eget ønske. Da er det mer sannsynlig at spilleren blir lengre enn hvis han på et tidspunkt måtte velge å binde seg til klubben over et lengre tidspunkt.

Overgangsreglene skal også sikre den økonomiske balansen mellom klubbene generelt sett. Ved hver overgang får klubbene utbetalt et overgangsvederlag. De små klubbene bruker mindre på å kjøpe enn å selge, og klubbens økonomi skal i utgangspunktet forbedres.

I teorien er det derimot dokumentert at de små klubbens økonomiske situasjon forbedres ikke av overgangsvederlag. Klubbene anvender overgangsvederlagene til å øke lønningene til sine øvrige spillere¹¹¹. Økte lønninger kan tiltrekke seg gode spillere i viss grad. Dette gjelder derimot de fleste klubbene, og det fører isteden til inflasjon i lønninger.

Uten overgangsvederlag vil klubbene tvinges til å senke lønningene. De store klubbene har ofte andre inntektskilden, og vil til en viss grad kunne opprettholde høye lønninger. Balanseforholdet mellom klubbene vil dermed i stor grad være den samme med eller uten overgangsreglene.

På den andre siden slipper derimot klubbene å betale høye overgangsvederlag. Klubbene må i større grad overtale spilleren. Spilleren blir dermed en del av forhandlingene. I motsetning til et overgangsmarked hvor klubbene dominerer forhandlingene.

De små klubbene driver ofte med talentutvikling med tanke på store overgangsvederlag. Uten overgangsvederlag kan det hende klubbene vegrer seg for å bruke tid og ressurser på

---

¹¹⁰ Silje Johannessen: Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO) (Publisert i Idrætsjuristen 2004) s. 57.

¹¹¹ Stefan Kesenne - The Economic Theory of Professional Team Sports: An Analytical Treatment

talentutvikling. Det vil derimot uansett være et krav om kompensasjon om utdanning og trening¹¹².

Spørsmålet blir deretter hvordan dette påvirker overgangene til utenlandske klubber. Ved internasjonale overganger gjelder fortsatt UEFA og FIFAs bestemmelser. Etter FIFAs regler kan en kontrakt ”..only be terminated upon expiry of the term of the contract or by mutual agreement”¹¹³. Det vil fortsatt være et krav om enighet mellom klubbene og dermed et overgangsvederlag.

For utenlandske spillere kan en oppsigelsesadgang virke tiltrekkende. Man binder seg ikke og det blir dermed lettere å komme seg videre dersom man har sportslig suksess i klubben. Norske klubber må derimot fortsatt betale vederlag for utenlandske spillere, og dette kan igjen føre til at pengene forsvinner ut av norsk fotball generelt sett. På den andre siden kan dette balansere seg ut i forhold til de spillerne som norske klubb selger til utlandet.

I teorien vil det dermed norske spillere være gratis, mens man må betale overgangsvederlag for utenlandske spillere. Dette kan føre til at klubbene i større grad vil anvende sine egne spillere eller overtale fra andre norske klubber. Slik forbedres det sportslige nivået for norsk fotball og spesielt på landslaget.

Når det gjelder norske spillere som drar til utlandet. De utenlandske klubbene trenger ikke betale overgangsvederlag. FIFAs reglement regulerer i utgangspunktet tilfellet, men spillerens oppsigelsesadgang gjelder uavhengig av reglementet.

Norske spillere kan bli svært populære på det utenlandske markedet. De øvrige land krever jo fortsatt et overgangsvederlag. Spillere får dermed sjansen til å spille i ligaer med høyere sportslig kompetanse. Dette bidrar blant annet til det norske landslaget.

På den andre siden kan dette igjen føre til at de beste norske spillerne forsvinner ut av den norske ligaen. Oppsigelsesadgangen kan derimot bidra til at spilleren blir lengre i klubben. På samme måte som et tak på kontrakten.

Behovet for overgangssystemet kan ikke sis å være tilstrekkelig nok til å avskjære en oppsigelsesadgang. Det må dermed være grunnlag for å anvende åremålsansattes oppsigelsesadgang analogisk på fotballspillere, jf. § 14-10, jf. § 15-4 og § 15-3.

Fotballspilleren må kunne si opp sin stilling etter den alminnelige oppsigelsesadgangen.

7.5 Fotballspilleren rettigheter når kontrakten opphører

7.5.1 Fri bevegelse

Kontrakten opphører ved utløpet av den gitte perioden i kontrakten¹¹⁴. Etter alminnelige kontraktsrettslige prinsipper er det helt klart at partene ikke lengre står forpliktet i forhold til

---

¹¹² Under punkt 7.5.3 kommer jeg til at trening- og utdanningskompensasjon er i strid med retten til fri bevegelse. I det tilfellet må det forutsettes at det finnes andre løsninger som kan avhjelpe dette problemet. Eventuelt et fellesfond for slike utbetalinger.

¹¹³ Regulations on the Status and Transfer of Players art. 13.

¹¹⁴ Overgangsreglementet § 14-1 a) ;”Kontrakten opphører ved utløpet av den definerte perioden”.

hverandre. Ved norske fotballoverganger ble dette derimot ikke klart før etter EF-domstolens avgjørelse i Bosman-dommen. Se punkt..

Domstolen kom til at idrettens egne overgangsregler måtte vike for EF-traktaten art. 48 om retten til fri bevegelse av arbeidstakere¹¹⁵. Spilleren er dermed i utgangspunktet fri til å gå til ny klubb når kontrakten er utløpt.

7.5.2 Overenskomsten og Overgangsreglementet

Fotball-, håndball- og ishockeyoverenskomsten (heretter Overenskomsten) er en tariffavtale mellom LO og NISO på den ene siden, og Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) og klubbene på den andre siden. Den regulerer arbeidsforholdet mellom klubben og spillerne. Etter Overenskomsten § 4 ”har arbeidstakerne rett til fri overgang til annen klubb etter utløpet av kontrakten – under forutsetning av at arbeidstakerne har oppfylt sine forpliktelser overfor klubben, eksempelvis husleie, bil og bilutgifter, telefon, lagutstyr, skyldig medlemskontingent”¹¹⁶.

Etter NFFs overgangsreglement art 19 a) skal derimot kompensasjon for trening og utdanning utbetales. Denne kompensasjonen skal betales når spiller er ”under 23 år ved årets begynnelse inngår sin første profesjonelle kontrakt” eller ”hver gang profesjonell spiller under 23 år ved årets begynnelse melder overgang eller lånes ut til ny klubb, og spilleren opprettholder status som profesjonell”, jf. art. 19 b) og c).

Både ordlyden i Overenskomsten og Overgangsreglementet er klar, og isolert sett foreligger det en direkte motstrid. Det følger av Overenskomsten § 2 at ”Det er en forutsetning at kontrakten ikke inneholder bestemmelser som er i strid med innholdet i denne overenskomst”. Overenskomsten har dermed forrang foran de vilkår som følger av standardkontrakten.

Overenskomsten § 4 inneholder i midlertidig en merknad. Bestemmelsen anses som gjeldene rett, og ”Dersom rettstilstanden endres i tariffperioden, er partene forpliktet til å endre tariffavtalen fra samme tidspunkt, slik at den ikke er i strid med denne endring”.

Spørsmålet blir dermed om Overgangsreglementet er en del av denne rettstilstanden eller om Overenskomsten § 4 gjelder uavhengig av NFF`s regler.

I 2004 måtte arbeidsretten ta stilling til spørsmålet¹¹⁷. Domstolen vurderte formålet bak merknaden etter de forhandlinger som tok til før den nye Overenskomsten. Domstolen la blant annet vekt på at Overenskomsten § 4 regulerte retten til fri overgang fra den tidligere klubben, og at Overgangsreglementet art. 19 regulerte spillerens adgang til å oppnå spillertillatelse ved en ny klubb¹¹⁸. Det var dermed tilsynelatende harmoni mellom de ulike regelsettende, og det var det som var hensynet bak merknaden. Domstolen kom til at Overenskomsten § 4 ikke gjaldt uavhengig av Overgangsreglementet.

---

¹¹⁵ I dag er bestemmelsen å finne i TEUF art. 45, tidl. EF-traktaten art. 39 (før 1 mai 1999 art. 48).

¹¹⁶ Overenskomsten er tilgjengelig på NISO sine hjemmesider;
<http://www.niso.no/index.php?mod=plink&id=3365>

¹¹⁷ ARD-2004-54

¹¹⁸ ARD-2004-54 (4. avsnitt under det første tolkningsspørsmålet i domstolens vurdering).

7.5.3 "Fri overgang"

Spørsmålet blir deretter hva som ligger i begrepet "fri overgang". Etter bestemmelsens ordlyd er det klart at klubben ikke kan kreve økonomisk kompensasjon utover de nevnte utgifter. En økonomisk kompensasjon forutsetter at klubbene blir enige, og det var dette som opprinnelig hindret overgangen. En kompensasjon for trening og utdanning fastsettes ikke av klubbene, men ut i fra gitte satser. Det samme hensynet kommer dermed ikke til anvendelse, og det taler mot at en slik kompensasjon griper inn i retten til "fri overgang".

Arbeidsretten kom derimot til det motsatte resultat. Flertallet viste til at Bosman-dommen var sentral ved formuleringen av bestemmelsen, og at formålet dermed var å avskjære klubbene til å motta kompensasjon på en "tilsvarende" måte som i Bosman-dommen¹¹⁹. Arbeidsretten kom dermed til at Overenskomsten § 4 avskjærer retten til å kreve kompensasjon for trening og utdanning.

Bosman-dommen gis en avgjørende virkning og det blir behov for å se nærmere på dens premisser. EF-domstolen kommer til at traktatens art. 48 er til hinder for overgangsreglene "...saafremt sidstnaevnte klub betaler den tidligere klub en transfersum eller en traenings- eller utviklingsgodtgoerelse"¹²⁰. Umiddelbart kan det her virke som at domstolen også tar stilling til trening og utdanningkompensasjonen. Det er også denne setningen arbeidsretten trekker ut av dommen¹²¹.

Dette er derimot betegnelsen for overgangsvederlaget som anvendes ved såkalt "tvunget transfer", og formuleringen kan dermed ikke tildeles en slik vesentlig vekt¹²². På den andre siden er en "tvunget transfer" mer likt vårt tilfelle enn en ordinær overgang, ettersom overgangssummen vil bli fastslått av forbundet. Det taler for å gi den samme regelen virkning på dette tilfellet.

Kenneth Leren er kritisk til en slik konklusjon¹²³. Han peker på at det viktigste argumentet i Bosman-dommen var at det ikke forelå noe som kunne legitimere kravet om overgangskompensasjon¹²⁴. Faktiske utgifter i forbindelse med trening og utdanning ville hatt en slik legitimitet. Retten sier i premissene at "Det ville kun forholde sig anderledes, saafremt reglerne forfulgte et legitimt maal, som var foreneligt med traktaten, og som var begrundet i tvingende almene hensyn."¹²⁵. Det er vanskelig å trekke noen konkret regel ut i fra denne setningen. Den gir derimot indikasjoner på at domstolens ønsket å holde enkelte problemstillinger åpne.

EF-domstolen vurderer i midlertidig hvorvidt det i foreligger en faktisk hindring i forhold til art. 48. Under dette punktet uttaler domstolen at "...hvis stoerrelse er aftalt mellem de to klubber eller fastsat i sportsforbundenes reglementer, udgoer disse regler en hindring for arbejdskraftens frie bevaegelighed". Her sier retten at hvorvidt det er andre enn partene som fastsetter beløpet er ikke avgjørende. Det er det eneste som skiller trening- og utdanningkompensasjon fra overgangsvederlag for bosman-spillere. Premissene og

---

¹¹⁹ ARD-2004-54 (2. avsnitt under det andre tolkningsspørsmålet i domstolens vurdering).

¹²⁰ Bosman-dommens premisser punkt 114.

¹²¹ ARD-2004-54 (2. avsnitt under det andre tolkningsspørsmålet i domstolens vurdering).

¹²² Bosman-dommens premisser punkt 8.

¹²³ Kenneth Leren: FIFA og NFF – fotballavtaler og fotballoverganger (Publisert i Idrætsjuristen 2004) s. 49

¹²⁴ Kenneth Leren: FIFA og NFF – fotballavtaler og fotballoverganger (Publisert i Idrætsjuristen 2004) s. 45

¹²⁵ Bosman-dommens premisser punkt 104.

domsavsigelsen i Bosman-dommen tilsier at trening- og utdanningskompensasjon er i strid med retten til fri bevegelighet.

Ved revisjon i 2004 ble det ikke gjort endringer i bestemmelsen, og NISO mener ”regelverket virker mot sin hensikt og i den senere tid har også flere klubber tilsluttet seg denne oppfatningen”¹²⁶.

Retten til ”fri overgang” etter Overkomsten § 4 må avskjære retten til trening- og utdanningkompensasjon etter Overgangsreglementet art. 19.

8. Standardkontraktens fremtid i norsk fotball

I 2002 uttalte Gunnar-Martin Kjenner at ”Min spådom er at overgangssystemet i sin nåværende form vil falle innen fem til ti år.”¹²⁷. Neste år får vi vite om denne spådommen blir oppfylt.

Standardkontrakten binder spilleren og klubben til tvilsomme reglementer. Den innskrenker avtalefriheten på en urimelig måte og den svekker fotballspillerens rettigheter som arbeidstaker. Den negative utviklingen i norsk fotball kan ha sammenheng med denne innskrenkningen av avtalefriheten. Svaret på den innledningsvis problemstillingen må dermed bli;

Den nasjonale domstolen ville avskjært NFFs bruk av standardkontrakten ved norske fotballovergang for profesjonelle spillere.

Standardkontrakten består derimot fortsatt. Endringer forutsetter at en av partene tar saken inn for domstolen. Klubbene gjør sine egne avtaler som de lagrer i arkivet, og systemet fungerer fortsatt for dem. Overgangssystemet bidrar ikke til den dårlige økonomien i norske klubber. De ser derimot ikke lengre enn neste fotballkamp, og det virker ikke nærliggende at en av klubbene tar saken inn for retten.

I nasjonal rett er det mest sannsynlig avhengig av at en spiller tar saken inn for retten. Spillerne mangler derimot ofte vilje og evne til å gå den lange veien gjennom rettssystemet. NISO har etter hvert vokst seg til en sterkere organisasjon, og spilleren vil være avhengig av bistand fra denne organisasjonen.

Samfunnets holdninger er derimot fortsatt de samme. FIFA har sitt hovedkontor i Sveits, og det virker som at forbundet føler seg løftet over alminnelig lovgivning. Frankrikes landslagsspillere streiket i sommer under VM i fotball. Nicolas Anelka ble sendt hjem etter å ha fornærmet landslagstrenerer, og spillerne var uenig i denne avgjørelsen. UEFA-president Michel Platini uttaler til dette at frankrikes landslagsspillere burde være utestengt på livstid fra landslaget¹²⁸.

---

¹²⁶ Silje Johannessen: Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO) (Publisert i Idrætsjuristen 2004) s. 57.

¹²⁷ Gunnar-Martin Kjenner's Prolog i boken til Kenneth Leren.

¹²⁸ VG nett; 08.12.2010: <http://www.vg.no/sport/fotball/vm/2010/artikkel.php?artid=10012273>

9. Litteraturliste

Bøker:

Kenneth André Leren: Fotballspillerens klubbskifte – Juridiske og sportslige implikasjoner (2002), Bergen, Fagbokforlaget.

Johan Giertsen: Avtaler (2006), Bergen, Universitetsforlaget.

Geir Woxholth: Foreningsrett – med samvirkeloven, 3. utgave (2008), Oslo, Gyldendal akademisk.

Nils Nygaard: Rettsgrunnlag og standpunkt, 2. utgave (2004), Bergen, Universitetsforlaget.

Henning Jakhelln: Oversikt over arbeidsretten, 4. utgave (2006), Oslo, NKS-forlaget.

Gunnar Martin Kjenner(red): Geir Woxholth, Idrett og Jus, 2. utgave (1992), Oslo, Universitetsforlaget.

Jo Hov: Avtalebrudd og partsskifte, Kontraktsrett II, 3. utgave (2007), Oslo, Papinian.

Artikler:

Silje Johannessen: Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO), publisert i Idrætsjuristen (2004) s. 53-62.

Kenneth André Leren: FIFA og NFF – fotballavtaler og fotballoverganger, publisert i Idrætsjuristen (2004), s. 29-51.

Kari Bergeius Andersen og Trond Stang: Omgåelse av lovforpliktelser ved alternative kontraktsformer i tjenesteforhold, publisert i Juristkontakt nr. 8/1999 s. 4 (JK-1999-08-4).

Skoghøy, Jens Edvin A. (1996): Avtaleloven § 36 i selskaps- og foreningsforhold, Publisert i Lov og rett (1996) s. 104, Universitetsforlaget.

Gunnar-Martin Kjenner: Profesjonelle fotballspilleres rettslige stilling av, Publisert på NISOs hjemmeside den 2. juli. 2002. (www.niso.no)

Hans B. Skaset: Monopolet utfordres, Publisert på sportsanalysens hjemmesider den 15. april 2010. (www.sportsanalyse.no)

Lover:

Avtaleloven; Lov om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeserklæringer, Justis- og politidepartementet, LOV-1918-05-31-4.

Arbeidsmiljøloven; Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. Arbeidsdepartementet, LOV-2005-06-17-62.

EØS-loven; Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven), LOV-1992-11-27-109.

Tvisteloven; Lov om mekling og rettergang i sivile tvister, LOV-2005-06-17-90.

Forarbeider:

NOU 2006:15 s. 39, (Frivillighetsregister, Punkt 3.6.4.2, Forening), Kultur- og kirkedepartementet, lov om register for frivillig virksomhet (Lov 2007-06-29-88 KUD)

Ot.prp. nr. 50 (1993-1994), Kommunal- og arbeidsdepartementet, Lov om endring i lov av 4. februar 1977 nr 4 om arbeidsvern og arbeidsmiljø v.

NOU 1979:32 (Formuerettslig lempingsregel), Justisdepartementet, Lov om endring i avtaleloven 31. mai 1918 nr. 4.

Ot. prp. nr. 5 (1982-1983), Generell formuerettslig lempingsregel, Lov om endring i avtaleloven 31. mai 1918 nr. 4.

Ot. Prp. nr 49 (2004-2005), Arbeids- og sosialdepartementet, Om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.

Dommer/Kjennelser:

ARD-2004-54: Dom fra Arbeidsretten, 2004-03-31, Sak nr. 35/200 2, Inr. 12/2004.

RG-1983-171: Dom fra Jæren namsrett

TOSLO-2005-170746: Kjennelse fra Oslo tingrett.

Rt-1998-295: Dom fra Høyesterett, L.nr 44/1988, nr 187/1986.

Rt-1994-626: Dom fra Høyesterett, HR-1994-49-A, nr 337/1992.

Rt-1992-534: Dom fra Høyesterett, HR-1992-228-K, jnr 117/1992.

Bosman-dommen: Tilgjengelig på EUs offisielle nettsider (www.europa.eu) Link: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61993J0415:EN:NOT>

Interne regel verk:

NFFs standardkontrakt for profesjonelle fotballspillere (april 2008): Tilgjengelig på NFFs hjemmesider;

http://www.fotball.no/Documents/PDF/2009/NFF/Kontrakter/Kontrakt_om_midlertidig_tilsetting_av_profesjonell_spiller.pdf

NFFs overgangsreglement: Tilgjengelig på NFFs hjemmesider;

http://www.fotball.no/nff/Regler_og_retningslinjer/Reglementene-listeform/NFFs-overgangsreglement/

Norges fotballforbunds Lov (NFF-loven): Tilgjengelig på NFFs hjemmesider;

http://www.fotball.no/nff/Regler_og_retningslinjer/Reglementene-listeform/Loven/

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komités lov (NIF-loven); Tilgjengelig på lovdata: NIFL-2007-05-12-1.

FIFAs statutes (august 2010): Tilgjengelig på FIFAs hjemmesider;

<http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/statutes.html>

FIFAs overgangsreglement (FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players 2010): Tilgjengelig på FIFAs hjemmeside;

<http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/administration/playersagents/regulationstatustransfersplayers.html>

Overkomsten for fotball, ishockey og håndball (2008-2010): Tilgjengelig på NISOs hjemmesider; <http://www.niso.no/index.php?mod=plink&id=3365>

Samtaler:

Snorre Strand, 16. juli, 2010 (Medlem av det sportslige utvalg i Molde fotballklubb)

Internettider:

Moa-saken: <http://www.tv2sporten.no/fotball/tippeligaen/fotballagent-moa-gikk-paa-billigsalg-3269090.html>